

Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Terör Suçları Açmazı: Çözüm Açısından Bir Değerlendirme

International Criminal Court
and the Dilemma on Crimes of Terrorism:
An Evaluation for the Resolution

Gürkan DOĞAN*

Özet

Yüz yılı aşan bir geçmişe sahip Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) düşüncesi nihayet 1998 yılında Roma Konferansı ile şekillendirilebilmiş ve 2002 yılında Mahkeme'nin kurulması ile birlikte hayata geçirilmiştir. Bu süreçte terörizm, Soğuk Savaş sonrası dönemin en önemli güvenlik risklerinden birisi haline gelmiş ve giderek uluslararası bir niteliğe sahip olmuştur. Bu kapsamda uluslararası terörizmle mücadele açısından, terör suçlarının da Mahkeme'nin yargı kapsamına alınmasına dair girişimler söz konusu olmuş, ancak bu girişimler sonuçsuz kalmıştır. Bu çalışmada öncelikle UCM düşüncesi'nin tarihsel gelişimine yer verilecek, ardından UCM'nin "kuruluş süreci" ve "terör suçları" ele alınacaktır. Son olarak terör suçlarının da insanlığa karşı bir suç olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle, muhtelif terör olaylarıyla Roma Statüsü'nün 7. maddesi karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Ceza Mahkemesi, Roma Statüsü, Terör Suçları.

55

Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 8
Sayı: 15

* Dr., Ulaş., Per.Okul. ve Eğt.Mrk.K.lığı, gurkan_dogan@hotmail.com.

Abstract

The idea of an International Criminal Court (ICC), which has a history of over one century, was finally shaped in the Rome Conference in 1998 and implemented with the establishment of the Court in 2002. Within this process, terrorism has become one of the most serious security risks of the post-Cold War era and has gradually had an international characteristic. In this context, there have been attempts to include terrorist offenses in the scope of jurisdiction of the Court in order to war on international terrorism; however, they have remained inconclusive. This study will cover the historical development of ICC idea, the establishment process of ICC, and terrorist offences. Based on the idea that terrorist offences should be accepted as crimes against humanity, the study will finally analyze different types of terrorist offences according to the Article 7 of Rome Statute.

Keywords: *International Criminal Court, Rome Statute, Crimes of terrorism:*

1. Giriş

İki kutuplu sistemin sona ermesi pek çok konuda olduğu gibi terörizm açısından da önemli bir değişimin başlangıç noktası olmuştur. Bu dönemin ardından ulusal bir sorun olmaktan çıkmaya başlayan terör sorunu, giderek uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamış ve kısa sürede Yeni Dünya Sistemi'nin en önemli güvenlik sorunlarından bir tanesi haline dönüşmüştür.

Terörizmde yaşanan bu dönüşüm sürecinde, 90'lardan başlayarak 11 Eylül saldırılarında adeta doruğa ulaşan terör eylemleri, gerek niteliği ve şiddeti gerekse yıkıcı sonuçları nedeniyle devletleri ve uluslararası örgütleri ciddi tedbirler almaya zorlamıştır. Nitekim 11 Eylül saldırılarının hemen ardından 21 Eylül 2001 tarihinde, Avrupa Birliği Konseyi'nin olağan dışı toplanarak terörizmle mücadele politikasını gözden geçirmesi, 28 Eylül 2001 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi altında Terörizmle Mücadele Komitesi'nin kurulması uluslararası örgütler açısından bu kapsamda ifade edilebi-

lecek önemli gelişmelerdir. 20 Eylül 2002 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başkanı George Walker Bush tarafından ilan edilen “Önleyici Askerî Müdahale” doktrini ve bu doktrin in uygulamaya geçirilmesinin hemen ardından gerçekleşen Afganistan ve Irak müdahaleleri ise ulusal düzeyde başlayan, ardından uluslararası katılım sağlanan diğer gelişmelere dâhil edilebilmektedir.¹

Ancak bu noktada akla gelen soru, uluslararası terörizmle mücadelede gerekli ve yeterli tedbirlerin alınmaya başlanmasında neden bu kadar geç kalındığı ve hali hazırda alınan tedbirlerin doğru ve yeterli olup olmadığıdır.

Bu çalışmada, uluslararası ceza hukuku yaklaşımının, terörizmle mücadelede daha önce tercih edilmemiş önemli bir çözüm aracı olabileceğine duyulan inançla, terör eylemlerinin insanlığa karşı işlenen birer suç olarak kabul edilerek UCM’nin yargı alanına dâhil edilip edilemeyeceği hususu araştırılacaktır. Bu kapsamda, öncelikle UCM düşüncesinin tarihsel gelişimine yer verilerek Roma Statüsü ve UCM ele alınacaktır. Ardından, UCM’nin kuruluş süreci ve terör suçları incelenecektir. Son olarak, terör eylemlerinin neden insanlığa karşı bir suç olarak kabul edilmesi gerektiği düşüncesi, muhtelif terör olayları ile Roma Statüsü’nün 7. maddesi esas alınarak karşılaştırılmalı olarak tartışılacaktır.

2. Uluslararası Ceza Mahkemesi Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi

2.1. İkinci Dünya Savaşı Öncesi Dönem

Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin kuruluşu her ne kadar 01 Temmuz 2002 tarihinde gerçekleştirilebilmiş olsa da böyle bir mahkemenin kurulması ile ilgili düşüncenin yüz yılı aşan bir geçmişi bulunmaktadır. 1864 yılında Savaş Alanlarında Yaralananların Tedavisi ile ilgili olarak imzalanan Cenevre Sözleşmesi’nin ardından, 1870-1871 yılları arasında meydana gelen Fransa-Prusya Savaşı’nda, her iki tarafın sözleşmeyle ilgili ciddi ihlalleri söz konusu olmuştur.

1 Gürkan Doğan, *Stratejik Müttefikten Uluslararası Terörizme*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.14.

Bu ihlallerin sonucunda 1874 yılı içerisinde, İsviçreli hukukçu Gustave Moynier ve ABD Barış Derneği tarafından Cenevre Sözleşmesi hükümlerinin yerine getirilmesinin sağlanması için bir uluslararası ceza mahkemesi kurulması önerisi getirilmiş ancak herhangi bir sonuç alınamamıştır.²

1895 yılına gelindiğinde, bu defa Uluslararası Kızılhaç Örgütü tarafından, savaş kurallarının ihlaline karşı bir yaptırım aracı olarak UCM'nin kurulması önerisi getirilmiştir. Ancak bu öneri, Uluslararası Hukuk Enstitüsü tarafından, ne cezaları ne de uygulama esasları belirlenmiş bir savaş kuralı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.³

Uluslararası Ceza Mahkemesi düşüncesinin uluslararası kamuoyunun gündemine yeniden gelişi Birinci Dünya Savaşı'nın ardından gerçekleştirilen Paris Barış Konferansı'nda söz konusu olmuştur. Konferansta, galip devletlerle mağlup devletler arasındaki barış görüşmelerinin yanı sıra Milletler Cemiyeti'nin ve UCM'nin kurulması da gündeme gelmiştir. Bu kapsamda İngiltere, Alman İmparatorunu ve diğer suçluları insanlığa karşı işledikleri suçlar nedeniyle yargılamak amacıyla uluslararası bir mahkeme kurulmasını savunurken⁴; Fransa, bir UCM'nin kurulmasını, bununla birlikte mahkemenin kararlarının uygulanmasını sağlayacak uluslararası bir ordunun kurulmasını öngörmüştür. ABD ise ulusal askerî mahkemelerden yana görüş belirtirken; Hollanda, daimi bir uluslararası adalet divanı kurulmasından yana olmuştur.⁵ Bu süreçte, birbirinden farklı pek çok önerinin ortaya atılması ve herhangi bir tanesi üzerinde görüş birliği sağlanamaması nedenleriyle, uluslararası ceza mahkemesinin kurulması bir kez daha düşüncede kalmış ve hayata geçirilememiştir.⁶

2 Christopher W. Mullins, et al., "The International Criminal Court and the Control of State Crime: Prospects and Problems", *Critical Criminology*, 2004, vol. 12, no. 3, 285-308, pp. 288-289.

3 Rothe Dawn and Christopher W. Mullins, *The International Criminal Court: Symbolic Gestures and the Generation of Global Social Control*, Lexington Books, Lanham, 2006, p. 30.

4 Daniel B. Pickard, "Security Council Resolution 808: A Step Toward a Permanent International Court for the Prosecution of International Crimes and Human Rights Violations", *Golden Gate University Law Review*, 1995, vol. 25, 435-462, p. 442.

5 Mullins, et al., *ibid*, p. 290.

6 Bu süreçte Alman İmparatoru Hollanda'ya sığınmış, diplomatik kanallardan Hollanda'ya yapılan iade teklifleri Alman imparatorunun kuzeni olan Hollanda Kralı tarafından reddedilmiştir. Müttefik ülkeler de bir mahkeme kurulamaması ve yargılamaya yapılamaması konusunda Hol

Öte taraftan, Paris Barış Konferansı'nda, uluslararası barışı ve güveni sağlayacak ve devam ettirecek bir Milletler Cemiyeti kurma düşüncesi kabul görmüş ve 28 Nisan 1919'da Barış Konferansı Genel Kurulu'nun aldığı kararla Milletler Cemiyeti'nin kurulması oybirliği ile kabul edilmiştir. Ancak Milletler Cemiyeti Sözleşmesi'nin Versay Antlaşması'nın bir parçası olmasından ötürü , teşkilatın resmî kuruluşu 8 ay sonra, yani 10 Ocak 1920'de, Antlaşmanın onaylanmasıyla gerçekleşmiştir.⁷ Kuruluşunun ardından Milletler, Cemiyeti Konseyi tarafından hukukçulardan oluşan Danışma Komitesine, daimi nitelikte bir Uluslararası Adalet Divanı için taslak statü hazırlama görevi verilmiştir. 1920 ve 1921 yılları arasında çalışmaları süren taslak statü, 1922 yılı içerisinde ABD haricindeki diğer üye ülkelerin çoğunluğu tarafından imzalanarak onaylanmıştır.⁸ Böylelikle Adalet Divanı, 15 Şubat 1922 tarihinde faaliyetlerine başlamış ve 18 Nisan 1946 tarihinde Milletler Cemiyeti'nin dağılmasına kadar faaliyetlerine devam etmiştir.⁹

09 Ekim 1934 tarihinde, dünya kamuoyunu sarsan bir gelişme yaşanmış, Yugoslavya Kralı I. Alexander ve Fransa Dışişleri Bakanı Louis Barthou Marsilya'da uğradıkları silahlı saldırı sonucunda hayatını kaybetmiştir. Özellikle bu olayın yarattığı etki sonucunda Milletler Cemiyeti tarafından aynı yıl içerisinde başlatılan çalışmalar 16 Kasım 1937'de tamamlanmış ve iki sözleşme kabul edilmiştir. Bunlardan ilki Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılması Söz-

---

landa'yı suçlamışlardır. **Bknz.:** M. Cherif Bassiouni, "From Versailles to Rwanda in Seventy-Five Years: The Need to Establish a Permanent International Criminal Court, *Harvard Human Rights Journal*, 1997, vol. 10, 11-62, p. 18. Bassiouni'ye göre bu iadenin gerçekleşmemesi, Alman İmparatorunun yargılanmasını samimi olarak istemeyen müttefik ülkelerin uluslararası bir mahkeme kurma düşüncesini terk etmesine neden olmuştur. **Bknz.:** M. Cherif Bassiouni, "The Time Has Come for an International Criminal Court", *Indiana International and Comparative Law Review*, 1991, vol. 1, 1-44, p.2.

7 Abdullah Kıran, "Milletler Cemiyeti ve Önlenemeyen Savaş," *GAU J. Soc. & Appl. Sci.*, 2008, 3(6), 19-36, p. 21.

8 Sandra L. Jamison, "A Permanent International Criminal Court: A Proposal that Overcomes Past Objections", *Denver Journal of International Law and Policy*, 1995, vol. 23, issue 2, 419-458, p. 423.

9 Ali Şahin Kılıç, "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Devletlerin Egemenliği Üzerine Ulusal Egemenlik Odaklı Bir İnceleme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2009, cilt: 58, sayı: 3, 616-658, s. 619.

leşmesi, ikincisi UCM'nin Kuruluş Sözleşmesi'dir.¹⁰ 1938 yılı itibariyle, literatürde terörizmin tanımlanmasına yönelik ilk uluslararası girişim olarak da değerlendirilen¹¹ Terörizmin Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, 19 ülke tarafından imzalanmış ve sadece Hindistan tarafından onaylanmıştır. UCM'nin Kuruluş Sözleşmesi ise 13 ülke tarafından imzalanmış ancak hiçbir ülke tarafından onaylanmamıştır.¹² Üç ülkenin onayıyla yürürlüğe girmesi kararlaştırılmış olan bu sözleşmeler, kısa süre sonra patlak veren İkinci Dünya Savaşı nedeniyle üzerlerinde bir uzlaşmaya varılmadan, dolayısıyla da yürürlüğe giremeden geçerliliklerini yitirmişlerdir.¹³

2.2. Nuremberg ve Tokyo Uluslararası Askerî Mahkemeleri

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasının ardından ortaya çıkan ve giderek etkisini arttıran Nazi mezalimi, bir UCM kurulması gerekliliğini tekrar gündeme getirmiştir. Bu kapsamda, 1941 yılında gerçekleştirilen yarı resmî Uluslararası Londra Toplantısı'nda savaş suçlarının yargılanması için uluslararası bir mahkeme kurulması çağrısında bulunulmuştur.¹⁴ Bu çağrı net ve olumlu bir yanıt alamasa da 13 Ocak 1942 tarihinde müttefik ülkeler kendi aralarında, savaş suçlarının cezalandırılmasını değerlendirmek amacıyla Londra St. James Sarayı'nda bir konferans gerçekleştirmişlerdir. Konferansa Belçika, Çekoslovakya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Polonya, Yugoslavya ve Yunanistan devletleri delegeleriyle katılım sağlarken; ABD, Avustralya, Çin, Hindistan, İngiltere, Kanada, Güney Afrika Birliği, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Yeni Zelanda ise misafir ülke statüsünde temsil edilmiştir.

Konferansta Almanya, Yahudilere ve işgali altındaki ülkelerin

10 Leo Gros, "International Terrorism and International Criminal Jurisdiction", *The American Journal of International Law*, 1973, vol. 67, no. 3, 508-511, p. 508; Myra Williamson, *Terrorism, War and International Law*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2009, p. 27.

11 M. Cherif Bassiouni, *International Terrorism: Multilateral Conventions (1937-2001)*, Transnational Publishers, New York, 2001, p. 71.

12 Jamison, *ibid.*, p. 424.

13 Edward McWhinney, *Aerial Piracy and International Terrorism*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, p. 130

14 Paul D. Marquardt, "Law Without Borders: The Constitutionality of an International Criminal Court?", *Columbia Journal of Law*, 1995, vol. 33, 73-148, p. 81.

sivil halklarına karşı gerçekleştirdiği insan hakları ihlalleri ve ayrıca kara savaşları kuralları ve teamülleri ile ilgili 1907 Lahey Sözleşmesi hükümlerini ihlal etmesi nedenleriyle net bir dille uyarılmıştır. Konferans bildirisinde bu saldırıların sorumlularının ve suçlularının mutlak surette yargıya teslim edileceği ve yargılanacağı ifade edilmiştir. Bildirinin ardından devam eden görüşmeler sonucunda, 1943 yılında, savaş suçlarını araştırmak üzere Birleşmiş Milletler¹⁵ Savaş Suçları Komisyonu kurulmuştur.¹⁶ Komisyon çalışmalarına başlamış, ancak bir süre sonra savaş suçlularının yargılanmasının ulusal mahkemelerde gerçekleştiremeyeceğini öngörerek bu maksatla bir uluslararası savaş suçları mahkemesi kurulmasına karar vermiştir.¹⁷

Bu gelişmenin ardından 08 Ağustos 1945 tarihinde, ABD, Fransa, İngiltere, Kuzey İrlanda ve SSCB tarafından, Avrupa'nın önde gelen savaş suçlularının yargılanması ve cezalandırılması maksadıyla Londra Sözleşmesi imzalanmıştır. Nuremberg Sözleşmesi olarak da ifade edilen Sözleşme'de, 30 Ekim 1943 Moskova Deklarasyonu'nda ifade edilen "Almanya'nın işgali altındaki ülkelerde gerçekleştirilen mezalimin ve suçların sorumlusu olan Nazi Partisi subaylarının, adamlarının ve üyelerinin yakalanıp suçun işlendiği ülkeye iade edilmesi ve bu ülkede yargılanarak ve cezalandırılması; işledikleri suçlar özel bir bölgeye has olmayan, önde gelen savaş suçlularının ise müttefik ülkelerin ortak kararı ile yargılanması" hususları aynen kabul edilip esas alınmıştır.¹⁸ Bununla birlikte, Sözleşme'ye ekli Uluslararası Askerî Mahkeme (UAM) Şartı'nın 6. maddesiyle, "barışa karşı işlenen suçlar", "savaş suçları" ve "insanlığa karşı işlenen suçlar" olmak üzere üç tip suç tanımlanmış¹⁹ mahke-

15 "Birleşmiş Milletler" ifadesi bugünkü manasından farklı olarak İkinci Dünya Savaşı'ndaki müttefik ülkeleri ifade etmektedir.

16 M.E. Bathurst, "The United Nations War Crimes Commission", *The American Journal of International Law*, 1945, vol.39, no. 3, 565-570, pp.565-566.

17 Jamison, ibid., p. 424.

18 Yale Law School (a), "Nuremberg Trial Proceedings, Vol.1, London Agreement of August 8th 1945", <http://avalon.law.yale.edu/imt/imtchart.asp>. (Erişim Tarihi: 22.02.2011)

19 Bu suçların tanımı için bknz.: Hüseyin Pazarıcı, *Uluslararası Hukuk Derstleri-II. Kitap*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1999, s. 175.

"... (a) *Barışa karşı suçlar*: Bir saldırı savaşının ya da anlaşmalara aykırı bir savaşın yöne-

menin yargı alanına dâhil edilmiştir.²⁰ Sonuç olarak, Almanya'nın Bavyera eyaletinde bulunan Nuremberg şehrinde 20 Kasım 1945'de²¹ başlayan duruşmalar, 01 Ekim 1946 tarihinde²² sona ermiş ve toplam 22 kişi²³ yargılanmıştır.

19 Ocak 1946 tarihinde, müttefik devletler tarafından yetkilendirilen General MacArthur tarafından, İkinci Dünya Savaşı sırasında Uzakdoğu'da işlenen savaş suçlarının önde gelen sorumlularının yargılanması amacıyla, Uzakdoğu (Tokyo) UAM'nin kurulduğu ilan edilmiştir.²⁴ Uzakdoğu UAM Şartı'nın 5. Maddesinde, daha önce Nuremberg şartının 6. maddesinde yer verilen "barışa karşı işlenen suçlar", "savaş suçları" ve "insanlığa karşı işlenen suçlar" olmak üzere üç tip suç aynen yer almış ve tanımlanmıştır.²⁵ 25 Nisan 1946 tarihinde Mahkeme'nin usûl kurallarının ilan edilmesinin ardından 03 Mayıs 1946 tarihinde Tokyo'da başlayan duruşmalar 12 Kasım 1948 yılında sona ermiş ve toplam 29 kişi²⁶ yargılanmıştır.²⁷

62

Security
Strategies
Year: 8
Issue: 15

tilmesi, hazırlanması, başlatılması ya da sürdürülmesi ile bu eylemlerin gerçekleşmesi için bir ortak plâna ya da işbirliğine katılmaması eylemlerini içermektedir.

(b) Savaş suçları: Savaş eylemi sırasında uyulması gereken kuralların çiğnenmesini belirtmektedir. Bunlar özellikle, işgal edilen ülkelerde sivil halkın öldürülmesi, kötü muameleye tabi tutulması ya da zorla çalıştırılması eylemleri ile savaş tutsaklarının öldürülmesi ya da kötü muameleye tabi tutulması, rehinelere öldürülmesi, kamu ve özel kişilerin mallarının yağmalanması, gereksiz yere kentlerin yakılıp yıkılması gibi eylemleri kapsamaktadır.

(c) İnsanlığa karşı suçlar: Savaş öncesi ve savaş sırasında sivil halkın öldürülmesi, köle olarak kullanılması, sürülmesi ve öteki insanlık dışı muamelelere tabi tutulması ile savaş suçlarına bağlı olarak siyasal, ırkçı ya da dinsel nedenlerle yapılan zulümleri kapsamaktadır.

20 Yale Law School (b), "Nuremberg Trial Proceedings, Vol. 1, Charter of the International Military Tribunal", <http://avalon.law.yale.edu/imt/imtchart.asp>. (Erişim Tarihi: 22.02.2011)

21 Nicholas R. Doman, "Aftermath of Nuremberg: The Trial of Klaus Barbie", *University of Colorado Law Review*, 1989, vol. 60, 449-470, p. 455.

22 Quincy Wright, "The Law of The Nuremberg Trial", *The American Journal of International Law*, 1947, vol. 41, no. 1, 38-72, p. 38.

23 David A. Blumenthal ve Timothy L. H. McCormack, *The Legacy of Nuremberg: Civilising Influence or Institutionalised Vengeance*, Martinus Nijhoff Publishers, Lediden, 2008, p. 103.

24 Robert Cryer, et al., *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, Cambridge University Press, 2nd Edition, Cambridge, 2010, p. 115.

25 Research Center for International Criminal Law and International Humanitarian Law, "Charter of the International Military Tribunal for Far East", http://www.rcicl.org/english/list_more.asp?inoid=523&classid=44. (Erişim Tarihi: 24.02.2012).

26 Blumenthal and McCormack, *ibid*, p. 103.

27 Maga Timothy, *Judgement at Tokyo: The Japanese War Crimes Trials*, University Press of Kentucky, Kentucky, 2001, pp. 2-3.

Nuremberg ve Tokyo UAM'leri pek çok yönden eleştirilmektedir. Bu kapsamda, Mahkemeleri ceza hukukunun temel ilkeleri açısından ele alan pek çok hukukçu, geçmişe dönük ceza verilemeyeceği ilkesinin (*ex post facto*) ve kanunsuz ceza olmaz ilkesinin (*nulla poena sine lege*) çeşitli gerekçelerle ihlal edildiğini iddia etmektedir.²⁸

Konuyla ilgili bir başka eleştiri ise mahkemelere atanan hâkimlerin, savaş galibi ülkelerin atanmış hâkimleri olması, dolayısıyla tarafsız olamadıkla düşüncesidir. Son olarak bu mahkemeler “güçlünün adaleti” olmakla eleştirilmiştir.²⁹ Nitekim bu düşüncenin savunularına göre, Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki kentlerine atılan atom bombalarının sonucunda hayatını kaybeden yüz binlerce³⁰ insana rağmen ne ABD başkanı Truman ne de Genel Kurmay Başkanı Marshall yargılanmamış, bilakis, yarım milyon Amerikalının ölümünü önlediği için mazur görülmüştür.³¹ Bu ve benzer örnekler her iki mahkemede de savunmanın, kendisine yöneltilen suçlamalar karşısında savaş galibi ülkelerin de önceden veya hâli hazırda aynı suçu işlemiş veya işlemekte olduğunu ima eden bir savunma argümanını kullanmasına olanak sağlamış, dolayısıyla da *tu quoque* durumunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Öyle ki, Nuremberg UAM'de hâkimler müttefik devletlerin de benzer suçlar işlediğine dair savunma çıkışlarına müsaade etmemiştir.³²

Yer verilen tüm bu olumsuzluklara ve eleştirilere rağmen uluslararası nitelikteki suçların ilk kez Nuremberg UAM Statüsü'nde yer alması ve tanımlanması, bununla birlikte bireylerin cezai yükümlülüklerinin belirlenmesinde uluslararası nitelikte bir yargı mekanizmasının gerekliliğinin ifade edilmesi gibi önemli hususlar, gerek Nuremberg gerekse benzer özelliklerle kendisini takip eden Tokyo

28 Gordon Ireland, “Ex Post Facto Rome To Tokyo”, *Temple Law Quarterly*, 1947, vol. 21, 27-61, p. 49; Hans Ehard, “The Nuremberg Trial Against The Major War Criminals and International Law”, *The American Journal of International Law*, 1949, vol. 43, 223-245, p. 236.

29 Cryer, et al., p. 113.

30 Ruud Van Dijk, *Encyclopedia of the Cold War*, Routledge Taylor & Francis Group, New York, 2008, p. 406.

31 Barton J. Bernstein, “Reconsidering Truman’s Claim of “Half a Million American Lives” Saved by the Atomic Bomb: The Construction and Deconstruction of a Myth”, *Journal of Strategic Studies*, 1999, vol. 22, no. 1, 54-95, pp. 54-55.

32 Cryer, et al., p. 114.

UAM'ni daimi bir UCM kurulmasında önemli birer kilometre taşı haline getirmiştir.³³

2.3. Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Ceza Mahkemesi Düşüncesi

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası barış ve güvenliğin korunması, ülkeler arasında dostane ilişkiler geliştirilerek, sosyal gelişimi, daha iyi yaşam koşulları ve insan haklarını teşvik etmek amacıyla 24 Ekim 1945 tarihinde Birleşmiş Milletler örgütü kurulmuştur.³⁴ Örgüt kurulmasından sonra pek çok alanda olduğu gibi uluslararası hukuk açısından da önemli gelişmeler sağlamıştır.³⁵ İlk olarak BM Genel Kurulu'nun 09 Eylül 1948 tarihinde New York'da yaptığı oturumda, Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme imzalanmıştır.³⁶ Bu gelişmenin ardından 10 Aralık 1948 tarihinde BM Genel Kurulu'nun Paris'te yaptığı oturumda İnsan Hakları Evrensel Bildirisi kabul edilmiştir. Meydana gelen son gelişme ise Cenevre Diplomatik Konferansı tarafından 12 Ağustos 1949 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda savaş hukukuna dair dört sözleşmenin imzalanması olmuştur.³⁷ Bu sözleşmeler sırasıyla; Harp Halindeki Silahlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin İslahına İlişkin Sözleşme, Silahlı Kuvvetlerin Denizdeki Hasta, Yaralı ve Kazazedelerinin Vaziyetlerinin İslahına İlişkin Sözleşme, Harp Esirlerine Yapılacak Muameleye İlişkin Sözleşme, Harp Zamanında Sivillerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'dir.³⁸

33 Canan Ateş Ekşi, *Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2004, s. 5.

34 United Nations (c), "UN at a Glance", <http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml> (Erişim Tarihi: 25.02.2012); United Nations (d), "History of the United Nations", <http://www.un.org/aboutun/unhistory/>. (Erişim Tarihi: 25.02.2012)

35 Bu gelişmeler, Uluslararası Ceza Mahkemesinin yargı alanı dâhilindeki suçların yani Soykırım, İnsanlığa Karşı Suçlar, Savaş suçları ve Nefret Suçlarından ilk üçünün temel dayanağını oluşturmaktadır.

36 International Committee of the Red Cross (b), "International Humanitarian Law - Treaties & Documents", <http://www.icrc.org/ihl.nsf/INTRO/357?OpenDocument>. (Erişim Tarihi: 25.02.2012)

37 Zeki Mesud Alsan, "1949 Cenevre Sözleşmeleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1950, cilt: 7, sayı: 3, 4, 37-57, s. 37.

38 Cenevre Sözleşmelerine ilave olarak ikisi 1977, birisi 2005 yılında olmak üzere ayrıca üç protokol imzalanmıştır. **Bknz.:** International Committee of the Red Cross (a), "The Geneva

Birleşmiş Milletler döneminde UCM düşüncesine resmi açıdan ilk olarak BM Genel Kurulu'nun 1951 yılında Cenevre'de gerçekleştirdiği toplantıda rastlamak mümkündür.³⁹ Bu toplantıda BM Genel Kurulu, uluslararası cezai yargı yetkisi konusunda bir komite kurarak, bu komiteyi UCM konusunda çalışma yapmak üzere görevlendirilmiştir. Komite, yaptığı çalışmanın sonunda BM Genel Kurulu'na beraberinde UCM taslak statüsünün de bulunduğu bir rapor sunmuştur. Bu raporla ilgili olarak üye ülkelere yaklaşık on aylık bir süre tanınmış ve bu süre zarfında görüşlerini bildirmeleri istenmiştir. Bu değerlendirme sürecinde üye ülkelere; UCM'nin amacı, mahkemenin kurulması için gerekli şartların neler olduğu, mahkemenin yargı kapsamının belirlenmesi ve hangi hukuk kurallarına müraaat edileceği konuları gündeme getirilmiş ve bu konularda yaşanan görüş ayrılıkları nedeniyle arzu edilen sonuca ulaşılamamıştır.⁴⁰

Bu süreçte konuyla ilgili karşılaşılan diğer bir güçlük BM Genel Kurulu'nun "saldırı suçunu" tanımlamak ile ilgili yoğunluğu ve Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun ise Genel Kurul'un talebi üzerine İnsanlığın Barış ve Güvenliğinin Sağlanmasına Yönelik Suçlar Sözleşmesi'nin taslağını oluşturmak ile meşgul olması ve karar alamamasıdır. Nitekim sözleşme taslağı ile ilgili karar 1954 yılında BM Genel Kurulu'nun kararıyla ertelenmiş, 1982 yılına kadar hiç görüşülmemiş ve sözleşmenin revize edilmiş metni on dört yıl sonra yani 1996 yılında Uluslararası Hukuk Komisyonu (UHK) tarafından ka-

Conventions of 1949 and Their Additional Protocols", <http://www.icrc.org/eng/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/index.jsp>. (Erişim Tarihi: 25.02.2012).

39 Birleşmiş Milletler döneminde UCM'nin kuruluşu düşüncesi aslında hep var olmuştur. Örneğin, 09 Eylül 1948 tarihinde imzalanan Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nde soykırım suçunun uluslararası hukukun kapsamında olduğu kabul görmüş ve dolayısıyla bu suç işleyen bireylerin yargılanması için bir UCM'ne ihtiyaç duyulduğu kanaati hâkim olmuştur. **Bkz.:** Yusuf Aksar, *Implementing International Humanitarian Law: From Ad Hoc Tribunals to a Permanent Criminal Court*, Routledge, London, 2004, p. 46. Bununla birlikte UCM düşüncesinin resmi ilk ifadesi ise 1951 Cenevre Genel Kurul toplantısında söz konusu olmuştur.

40 Quincy Wright, "Proposal for an International Criminal Court", *The American Journal of International Law*, 1952, vol. 46, no. 1, 60-72, p. 60.

bul edilmiştir.⁴¹ Saldırı suçunun tatminkâr bir tanımının yapılması ise ancak 1974 yılında gerçekleştirilebilmiştir. Dolayısıyla BM nezdindeki UCM düşüncesi, 1954 yılındaki ertelemeler nedeniyle yaklaşık yirmi yıl süreyle ivmesini kaybetmiştir.⁴²

Öte taraftan 1971 yılında ABD’de bağımsız bir grup hukuk profesörü tarafından uluslararası ceza hukuku konulu bir konferans düzenlenmiş, bu konferansı 1972’de İtalya’da gerçekleştirilen diğer bir konferans takip etmiştir. Bu konferansların sonunda UCM için taslak bir statü dahi oluşturulmuş ancak konferanslar için resmî bir yetkilendirme ya da görevlendirme olmadığından taslak, akademik bir çalışma olarak kalmıştır.⁴³

1973 yılında Uluslararası Hukuk Komisyonu tarafından ırk ayrımcılığı suçunun önlenmesi ve cezalandırılmasına ilişkin bir sözleşme hazırlanmış ve bu sözleşmenin uygulanabilmesi için bir uluslararası ceza mahkemesinin kurulması çağrısında bulunulmuştur.⁴⁴ Müteakiben, bu çağrıyla bağlantılı olarak, BM İnsan Hakları Komisyonu geçici Güney Afrika Uzmanları Çalışma Grubu tarafından Prof. M. Cherif Bassiouni’ye, UCM’nin kuruluşu ile ilgili bir sözleşme taslağı hazırlama görevi verilmiştir.⁴⁵

1988 yılında gerçekleştirilen Lockerbee saldırısından sonra ABD, bu saldırının faillerinin yargılanması için giderek bir UCM kurulması düşüncesini benimsemiş ve BM nezdinde girişim ve desteklerini arttırmıştır. Bu dönemde, Somali’de BM barış güçlerine yöneltilen saldırıların sorumluların yakalanarak yargılanması ve cezalandırılması konusunda UCM duyulan ihtiyaç da BM Güvenlik Konseyi’ni harekete geçirmiştir.⁴⁶ Nihayetinde 04 Aralık 1989 tarihinde BM Ge-

41 James Nicholas Boevig, “Aggression, International Law, and the ICC: An Argument for the Withdrawal of Aggression from the Rome Statute”, *Columbia Journal of Transnational Law*, 2005, vol. 43, no. 2, 557-612, pp. 567-568.

42 Dumas Nanette, “Enforcement of Human Rights Standards: An International Human Rights Court and Other Proposals”, *Hastings International and Comparative Law Review*, 1990, vol. 13, 585-608, p. 590.

43 Ibid.

44 Ibid.

45 M. Cherif Bassiouni, *A Draft International Criminal Code and Draft Statute for an International Criminal Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987, p. 216.

46 Michael P. Scharft, “Getting Serious About an International Criminal Court”, *Pace International Law Review*, 1994, vol. 6, issue 1, 103-120, p. 106.

nel Kurulu tarafından, bir UCM ya da kişiler üzerinde yargı yetkisine sahip bir uluslararası yargılama mekanizması kurulması ile ilgili olarak Uluslararası Hukuk Komisyonu'na teklif götürülmesi kararı alınmıştır.⁴⁷

2.4. Eski Yugoslavya ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemeleri

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, eski Yugoslavya'da başlayan karışıklığın bir insanlık dramına dönüşmesiyle birlikte, 1991 yılında aldığı 713 sayılı kararla taraflara ateşkes çağrısında bulunmuş, meselenin barışçıl yollarla ve BM'in katkısıyla çözülmesi önerisini getirmiştir.⁴⁸ Bu çağrının karşılık bulmaması üzerine Konsey, bölgede devam eden vahşeti durdurmak ve 01 Ocak 1991 tarihinden itibaren meydana gelen insan hakları ihlallerinin sorumlularını yargılamak amacıyla, 22 Şubat 1993 tarihinde aldığı 808 Sayılı Kararla, Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluşunu kararlaştırmış ve üye ülkelerin görüşlerine açmıştır.⁴⁹ Ardından UCM düşüncesinin seyri açısından önemli bir gelişme olarak kabul edilen 25 Mayıs 1993 tarihli ve 827 sayılı kararıyla Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni hayata geçirmiştir.⁵⁰

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 08 Kasım 1994 tarihinde, bu defa Ruanda'da meydana gelen iç savaşta, 01 Ocak 1994 ile 31 Aralık 1994 tarihleri arasında meydana gelen insan hakları ihlallerinin sorumlularını yargılamak amacıyla, Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluş kararını almıştır.⁵¹

47 United Nations (s), A/RES/44/39/C.6/152/A/44/PV.72 4 Dec.1989, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/547/98/IMG/NR054798.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 25.02.2012).

48 United Nations (m), S/RES/713, 25 September 1991, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/49/IMG/NR059649.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 26.02.2012)

49 United Nations (n), S/RES/808, 22 February 1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/098/21/IMG/N9309821.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 26.02.2012)

50 United Nations (o), S/RES/827, 25 May 1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/306/28/IMG/N9330628.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 26.02.2012)

51 United Nations (p), S/RES/955, 08 November 1994, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 26.02.2012)

Eski Yugoslavya ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemeleri *ad hoc* nitelikte mahkemeler olarak kurulmuş olup, Nuremberg ve Tokyo UAM'lerinden farklılıklar göstermektedir. Öncelikle her iki mahkemenin meşruiyeti de BM şartı'nın barışa yönelik tehditler, barış ihlalleri ve saldırı eylemleri konulu 7. bölümüne dayandırılmaktadır. Nitekim bu bölüm, barışın korunması maksadıyla Güvenlik Konseyi'ne çeşitli yetkiler vermektedir. Bunlar geçici önlemler, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen önlemler ve silahlı kuvvet kullanımı gerektiren önlemler olarak belirlenmiştir.⁵² Ancak 7. bölüm incelendiğinde Güvenlik Konseyi'ne UCM kurma yetkisi verilmesi ile ilgili herhangi bir madde ya da ifade bulunmamaktadır. Bu nedenle her ne kadar insani ve acil nedenlere dayandırılmış ve dönemin BM Genel Sekreteri tarafından uygun görülmüş olsa da bu konuda eleştirel yaklaşımlar mevcuttur.⁵³ Öte taraftan söz konusu mahkemelerin kuruluşu ve başarısını bir tarafa bırakarak bu mahkemeleri savaş suçlarının yargılanması açısından olumlu bir başlangıç olarak değerlendiren hukukçular da bulunmaktadır.⁵⁴

Eski Yugoslavya ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemelerinin önemine ilişkin bir diğer tespit; bu kapsamda, ilki uluslararası bir çatışmada diğeri bir iç savaşta işlenen suçları yargılamak üzere kurulan bu mahkemeler, *ad hoc* nitelikte olmalarına ve sınırlı kalmalarına rağmen 1949 Cenevre Sözleşmelerinde yer bulan suçları, savaş hukuku ve örf adet kurallarının ihlalini, soykırım ve insanlık aleyhine işlenen suçları yargı yetkisine dâhil etmekle, sürekli bir UCM kurulması düşüncesine büyük katkı sağlamışlardır.⁵⁵

52 United Nations (r), "Charter of the United Nations", <http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml>. (Erişim Tarihi: 26.02.2012).

53 Tevfik Odman, "Eski Yugoslavya ile İlgili Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu ve Yasal Dayanağı", *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1998, cilt: 45, sayı: 1-4, Ankara, 131-151, ss. 145-146.

54 Sean D. Murphy, "Progress and Jurisprudence of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia", *The American Journal of International Law*, 1999, vol. 93, no. 1, 57-97, p. 57.

55 Arzu Alibaba, "Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2000, cilt. 49, sayı: 1-4, 181-207, ss. 189-191.

2.5. Roma Statüsü ve Uluslararası Ceza Mahkemesi

1989 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun altıncı komitesinde, bir UCM ya da kişiler üzerinde yargı yetkisine sahip bir uluslararası yargılama mekanizması kurulması ile ilgili olarak Uluslararası Hukuk Komisyonu'na yöneltilen talep,⁵⁶ Eski Yugoslavya ve Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemeleri'nin getirdiği tecrübeler ve konunun hassasiyetine yaptığı katkılar sayesinde etkisini yitirmeden devam etmiştir.⁵⁷

Bu talebin ardından sürdürülen yoğun çalışmalar 1993 yılında sonuç vermeye başlamış, nitekim UHK 17-28 Mayıs 1993 tarihleri arasında gerçekleştirdiği bütün toplantılarda sadece görevlendirdiği çalışma grubu tarafından hazırlanan UCM ön taslak statüsünü görmüştür. Bu toplantılarda, hazırlanan ön taslağın bölümleri olan “mahkemenin kurulması”, “organizasyon ve işleyiş”, “yargılama yöntemleri” ile bu bölümlere ait 37 madde ele alınmıştır. En çok tartışılan konulardan birisi ise UCM'nin BM'nin bir organı olup olmaması hususu olmuştur.⁵⁸

Statü ön taslağında dikkati çeken en önemli husus ise mahkemenin yargı kapsamına dâhil edilecek suçlardır. Bu suçlar; soykırım ve bununla ilgili suçlar, 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ve bu sözleşmelerle ilgili 1977 protokolünün ihlali, ayrıca Uçağın Yasa Dışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi, Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi, Irk Ayrımcılığı Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, Diplomatik Ajanlar Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Ön-

56 United Nations (s), A/RES/44/39/C.6/152/A/44/PV.72, 4 December 1989, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/547/98/IMG/NR054798.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 25.02.2012)

57 Bununla birlikte Uluslararası Ceza Mahkemesi ile Yugoslavya ve Ruanda Mahkemeleri Statüleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. En önemli farklılık ise Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsünün saldırı suçları hakkında da yargı yetkisini içermesidir. **Bknz.:** Yusuf AKSAR (b), “Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uygulamalarına Genel Bakış”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 3, s. 7.

58 United Nations (a), “Yearbook of The International Law Commission 1993”, Volume II, Part Two, Geneva, 1995, pp. 10-20.

lenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Rehin Almaya Karşı Sözleşme, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi ve Kıta Sahaneliği Üzerinde Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol'de belirtilen suçlardır.⁵⁹

Uluslararası Hukuk Komisyonu çalışmalarını devam ettirirken, 09 Aralık 1993 tarihinde gerçekleştirilen BM Genel Kurulu toplantısında, üye devletlerin 15 Şubat 1994 tarihine kadar UHK tarafından hazırlanan UCM taslak statüsüne yazılı görüş bildirmesi kararlaştırılmıştır. Toplantıda ayrıca, Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun çalışmaları takdir edilmiş 69fakat taslak statü ilgili çalışmalara öncelik verilmesi talep edilmiştir.⁶⁰

Uluslararası Hukuk Komisyonu, ülkelere tanınan sürenin de dolmasıyla birlikte 02 Mayıs - 22 Temmuz 1994 tarihleri arasında icra edilen toplantılarda, UCM taslak statüsünün hazırlanması amacıyla tekrar bir çalışma grubu oluşturmuştur. Oluşturulan çalışma grubu, ön taslak ile ilgili olarak ülkelerden gelen yorum ve önerileri⁶¹, ayrıca bu dönemde gerçekleştirilen BM Genel Kurulu toplantılarında ifade edilen görüşleri dikkate alarak ön taslağı geliştirmiş ve taslak statüyü oluşturmuştur.⁶² 60 maddeden oluşan taslak sırasıyla; mahkemenin kuruluşu, mahkemenin yapısı ve yönetimi, mahkemenin yargılaması, soruşturma ve kovuşturma, duruşma, itiraz ve inceleme, uluslararası işbirliği ve adli yardım ile uygulama bölümlerinden oluşturulmuştur. Taslakta UCM'nin BM'nin bir organı olup olmaması hususu, her iki alternatif dikkate alınarak değerlendirilmiş ancak sonuçlandırılmamıştır.⁶³

⁵⁹ Ibid, pp. 106-107.

⁶⁰ United Nations (t), A/RES/48/31/C.6/143/A/48/PV.73, 9 December 1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/711/15/IMG/NR071115.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 01.03.2012)

⁶¹ United Nations (b), "Yearbook of the International Law Commission 1994?", Volume II, Part One, Geneva, 2001, pp. 21-96.

⁶² United Nations (e), "Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session (2 May-22 July 1994)", pp. 20-74, http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_49_10.pdf. (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

⁶³ Ibid, pp. 27-28.

Taslak statünün 20. maddesinde ise mahkemenin yargı alanına dâhil edilecek suçlar belirlenmiştir. Bu suçlar ön taslak statüde belirtilen suçlardan kısmen farklı olup; soykırım suçu, saldırı suçu, yürürlükte bulunan silahlı çatışma hukuku ve teamüllerinin ciddi ihlali, insanlığa karşı suçlar ve taslağın ekinde yer verilen anlaşma hükümlerine göre ciddi suçlar olarak nitelendirilen suçlardır.⁶⁴

Hazırlanan bu taslak, yapılan yorum ve tekliflerle birlikte UHK tarafından güncellenerek BM Genel Kurulu'na yönlendirilmiştir. Genel Kurul da 09 Aralık 1994'de aldığı kararla tüm üye ülkelere veya uzman kuruluşların katılımına açık bir *ad hoc* komite kurulmasına, bu komitenin de UCM taslak statüsü üzerinde çalışarak Genel Kurul'un 1995 yılı 50. dönemi başlangıcına kadar bir sonuç raporu hazırlamasına karar vermiştir.⁶⁵

Komite, 03-13 Nisan ve 14-25 Ağustos 1995 tarihleri arasında gerçekleştirdiği toplantılarla taslak üzerinde çalışmalarını tamamlamış ve Genel Kurul'a sunmuştur.⁶⁶ Ardından Genel Kurul, 11 Aralık 1995 tarihinde aldığı kararla, taslak statüde yer alan tartışmalı maddi ve idari konuları görüşmek üzere ayrıca bir hazırlık komitesi kurmaya karar vermiştir.⁶⁷ Kısa süre içerisinde kurulan komite

64 Ibid, p. 38. Bu anlaşmalardan ilk grup 1949 Cenevre Sözleşmeleri ile bu sözleşmelerle ilgili 1977 protokolüdür. Diğer grup ise İrk Ayrımcılığı Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme ve Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesidir. Çalışma açısından en ilgi çeken ve ön taslakta da yer verilen son grup ise BM'nin terörizmle ilgili sözleşmeleri olarak kabul edilen Uçağın Yasa Dışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi, Diplomatik Ajanlar Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Rehlin Almaya Karşı Sözleşme, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi, Kıta Sahanlığı Üzerinde Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokoldür. **Bknz.:** Ibid, pp. 67-68.

65 United Nations (u), A/RES/49/53/C.6/137/ A/49/PV.84, 09 December 1994, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/767/77/PDF/N9576777.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

66 United Nations (h), "Report of the Ad Hoc Committee on the Establishment of an International Criminal Court", General Assembly Official Records, Fiftieth Session, Supplement No. 22 (A/50/22) <http://www.undemocracy.com/A-50-22.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

67 United Nations (v), A/RES/50/46/C.6/142/A/50/PV.87, 11 December 1995, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/257/60/PDF/N9525760.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 03.03.2012)

25 Mart-12 Nisan ve 12-30 Ağustos 1996 tarihlerinde toplanarak taslak statüyü görüşmüş ve genel kabul görececek bir UCM taslak sözleşmesi üzerinde çalışmıştır.⁶⁸

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu yürütülen bu çalışmaların belirli bir aşamaya gelmesinin ardından, 17 Aralık 1996 tarihinde gerçekleştirdiği toplantıda, UCM'nin kurulmasını sağlayacak sözleşmeyi sonuçlandırmak ve hayata geçirmek için 1998 yılında ülkelerin tam yetkili temsilcilerinin katılımından oluşacak diplomatik bir konferans düzenlenmesine karar vermiştir. Ayrıca Genel Kurul, hazırlık komitesinin, düzenlenecek bu konferansta sunulmak üzere, sözleşme taslağını tamamlaması amacıyla 1997 ve 1998 yıllarında toplanmasına karar vermiştir.⁶⁹

Hazırlık komitesi planlandığı gibi 1997 yılı içerisinde 11-21 Şubat, 04-15 Ağustos ve 01-12 Aralık tarihleri arasında toplanarak genel kabul görececek konsolide bir sözleşme metni için çalışmalarına devam etmiştir.⁷⁰ Bu toplantılarla eş zamanlı olarak Genel Kurul, 15 Aralık 1997 tarihinde aldığı kararla, "Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluşu Hakkında Birleşmiş Milletler Tam Yetkili Diplomatik Konferansı"nın 15 Haziran - 17 Temmuz 1998 tarihleri arasında Roma'da gerçekleştirilmesine karar vermiştir.⁷¹ Hazırlık komitesi son olarak 16 Mart-03 Nisan 1998 tarihleri arasında toplanarak planlanan konferansta görülecek UCM taslak sözleşmesini tamamlamıştır.⁷²

68 United Nations (f), "Draft code of crimes against the peace and security of mankind", http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm#_ftn45. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

69 United Nations (y), A/RES/51/207/C.6/147/A/51/PV.88, 17 December 1996 <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/761/47/PDF/N9776147.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

70 Bu çalışmalar için **bknz.:** International Criminal Court (a), A/AC.249/1997/L.5, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken11to21Feb97.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012); International Criminal Court (b), A/AC.249/1997/L.8/Rev.1, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken14Aug97.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012); International Criminal Court (c), A/AC.249/1997/L.9/Rev.1, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken18Dec97Eng.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

71 United Nations (z), A/RES/52/160/6th/150/A/52/PV.72/15Dec.1997/GA/9382, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/762/49/PDF/N9876249.pdf?OpenElement>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

72 United Nations (f), a.g.d.. ("Draft code of crimes against the peace and security of mankind", http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm#_ftn45. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluşu Hakkında Birleşmiş Milletler Tam Yetkili Diplomatik Konferansı (Roma Konferansı) planlandığı gibi 15 Haziran - 17 Temmuz 1998 tarihleri arasında Roma'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 160 devlet, gözlemci olarak Filistin Kurtuluş Örgütü, 16 uluslararası örgüt ve kuruluş, beş uzman kuruluş, dokuz BM programı ve organı ayrıca 135 sivil toplum kuruluşu katılmıştır.⁷³ Konferansın sonunda UCM Roma Statüsü yedi ret oyuna karşılık, 21 çekinse ve 120 kabul oyuyla kabul edilmiştir. Ancak Roma Statüsü, Mahkemenin hayata geçirilebilmesi için Statünün 60 ülke tarafından onaylanmış olması şartını getirdiğinden, Mahkemenin kuruluşu 60. onayın ardından 01 Temmuz 2002 yılında gerçekleşmiştir.

Roma Statüsü, toplam 128 madde ve 13 bölümden oluşmaktadır. Bölümler sırasıyla; "Mahkemenin Kuruluşu", "Yargı Yetkisi, Kabul Edilebilirlik ve Uygulanacak Hukuk", "Ceza Hukukunun Genel Esasları", "Mahkeme Yapısı ve Yönetim", "Soruşturma ve Kovuşturma", "Yargılama", "Cezalar", "Temyiz ve Revizyon", "Uluslararası İşbirliği ve Adli Yardım", "İnfaz", "Taraflar Devletler Asamblesi", "Mali Konular" ve "Son Hükümler"dir.

Roma Statüsüne göre UCM bağımsız ve daimi bir kuruluş olarak uluslararası toplumu ilgilendiren en ciddi suçları işleyen kişileri yargılamak ve ulusal ceza yargı yetkisini tamamlamak amacıyla Hollanda'nın Lahey şehrinde kurulmuştur. Dolayısıyla, uluslararası tüzel kişiliğe sahip Mahkemenin BM ile hiçbir organik ilişkisi bulunmamaktadır. Mahkeme; "Başkanlık", "İstinaf Bölümü, Dava Bölümü ve Ön Dava Bölümü", "Savcılık Bürosu" ve "Yazı İşleri Bürosu" organlarından oluşmaktadır.

Mahkemenin yargı yetkisi, uluslararası toplumu bir bütün olarak ilgilendiren en ciddi suçlar ile sınırlandırılmış olup, bu suçlar; soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı suçudur. Ancak Mahkemenin zaman bakımından yargı yetkisi Roma Statüsü'nün yürürlüğe girmesinden sonra işlenen suçlar ile sınırlandırılmıştır. Mahkemenin yargı yetkisini kullanabilmesi için toprakları

73 Ibid.

üzerinde sorun teşkil eden olayın meydana geldiği devletin, suç bir uçak veya gemide işlenmiş ise gemi veya uçağın kayıtlı bulunduğu devletin veya suçlanan kişinin vatandaşı olduğu devletin Statüye taraf olması veya taraf değilse de Mahkemenin yargı yetkisini kabul etmiş olması gerekmektedir. Öte taraftan Mahkemenin yargı yetkisi gerçek kişiler ile sınırlandırılmıştır.

3. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluş Süreci ve Terör Suçları

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurulması sürecinde, özellikle terörizmden muzdarip ülkelerin en önemli beklentilerinden bir tanesi de terör suçlarının Mahkemenin yargı kapsamına dâhil edilmesi olmuştur. Nitekim çağımızın en önemli suçlarını içinde barındıran, bir başka yaklaşımla da en önemli güvenlik risklerinden birisi haline gelen terörizmin, 90'larla birlikte giderek uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamış olması ve özellikle ülkeler arasında siyasal ya da hukuksal açıdan pek çok görüş ayrılığına neden olması terörizmle mücadelede ulus üstü bir çözüm arayışını beraberinde getirmiştir.

Terör suçlarının, UCM'nin kurulması ile ilgili olarak 1989 yılında başlatılan ilk çalışmalardan itibaren aslında sürekli gündemde olduğu ve tartışıldığı görülmektedir. Nitekim UHK'nin ilk çalışma grubu tarafından hazırlanan ön taslak statünün, "anlaşmalar ile tanımlanan suçlar" başlıklı 22. Maddesi ile buna müteakiben kurulan ikinci çalışma grubunun geliştirdiği taslağın "mahkemenin yargı alanına giren suçlar" başlıklı 20. Maddesi incelendiğinde, aslında BM'nin terörizmle ilgili sözleşmeleri⁷⁴ olarak kabul edilen sözleşmelerin ve bu sözleşmelerde ifade edilen suçların mahkemenin yargı yetkisi içerisine dâhil edildiği görülmektedir.⁷⁵

74 Bu sözleşmeler: Uçağın Yasa Dışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi, Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasadışı Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi, Diplomatik Ajanlar Dâhil olmak üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Rehin Almaya Karşı Sözleşme, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi ve son olarak Kıta Sahaneliği Üzerinde Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol'dür.

75 United Nations (a), pp. 106-107; United Nations (c), pp. 38, 67-68.

Öte taraftan 1994 yılı içerisinde ikinci çalışma grubu tarafından ön taslağın geliştirilmesi amacıyla icra edilen görüşmelerde, terör eylemlerinin ve bu eylemlerle bağlantılı olarak uluslararası uyuşturucu ticaretinin taslağa dâhil edilmesi yönünde görüşler söz konusu olmuştur. Özellikle terör eylemlerinde bulunan “sistemik olma” özelliğine vurgu yapılmış ve “etnik ve ırk ayrımı” motivasyonlu terör eylemlerinin genel uluslararası hukuk yaklaşımı içerisinde tanımlanan suçlara dâhil edilebileceğine vurgu yapılmıştır. Ancak bunun yanı sıra, terörizmin uluslararası toplum açısından ortak bir tanımının olmaması da bir sorun olarak dile getirilmiştir.⁷⁶

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun aldığı kararla kurulan *ad hoc* komitenin hazırlayarak 06 Eylül 1995 tarihinde Genel Kurul’a sunduğu raporda ise uluslararası terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili suçların Mahkemenin yükünün artmasına neden olacağı değerlendirilmiştir. Raporda, uluslararası ceza mahkemesinin, terörizm ve uyuşturucu bağlantılı suçlar gibi, anlaşma suçlarını yargılamak üzere var olan mekanizmayı değiştirmek amacıyla kurulmadığı, aksine; Statüye üye ülkelere belirli bir suç konusunda ulusal ya

76 United Nations (e), pp. 38, 41. Genel anlamda yapılan bu değerlendirmelerin yanı sıra ülkesel bazda, Macaristan temsilcisi tarafından terör suçlarının taslağa dahil edilmesinin halihazırda kapsam dahilindeki diğer suçlara oranla gerekli olmadığı değerlendirilmiş, Japonya temsilcisi tarafından terör suçlarının kapsam dahiline alınması hususunun UHK tarafından tekrar ele alınması gerektiği dile getirilmiş, Malta temsilcisi tarafından terör suçlarının ve küresel uyuşturucu trafiğinin kapsam dahiline alınmasının kurulması planlanan uluslararası ceza mahkemesine kurumsal bir konsept kazandıracağı ifade edilmiş, Yeni Zelanda temsilcisi tarafından uluslararası barışı tehdit eden özellikle narko-terör eylemlerinin taslağa dahil edilmesi teklif edilmiş, Slovenya temsilcisi tarafından uluslararası terör suçlarının savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar kapsamında taslağa dahil edilmesi teklif edilmiş, Sri Lanka temsilcisi tarafından uyuşturucu ticareti ve terör eylemleri arasındaki bağın uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmesinden ötürü taslağa dahil edilmesi teklif edilmiş, ABD temsilcisi tarafından özellikle suçların tanımlanması ile ilgili oluşabilecek muhtemel sorunlardan ötürü terör suçlarının taslağa dahil edilmesi konusunda olumsuz kanaat belirtilmiştir. **Bknz.:** United Nations (g), “Observations of Governments on the report of the Working Group on a draft statute for an international criminal court”, A/CN.4/458 and Add.1-8, ss.44, 51, 56, 59, 67-68, 70, 83-84, http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_458.pdf. (Erişim Tarihi: 04.03.2012). ABD müteakip süreçte de UCM’nin etkisizleştirilmesi yönünde uluslararası ceza ve insan hakları hukukuna aykırı olacak şekilde girişimlerde bulunmuştur. **Bknz.:** Yusuf Aksar (a), “Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Amerika Birleşik Devletleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2003, cilt 52, sayı 2, s. 139.

da uluslararası düzeydeki yargı arasında seçenek sağlaması amacıyla tasarlandığı ifade edilmiştir. Terör eylemlerinin mahkemenin yargı yetkisi kapsamında gündeme getirilebilmesi için bu suçlarla ilgili sözleşmelerin taslağın ekinde belirtilen listeye dâhil edilmesinin gerekli olduğu düşüncesine ise bu hareket tarzının akılcılığı ve uygulanabilirliği ile ilgili endişeler nedeniyle karşı çıkmıştır.⁷⁷

Öte taraftan Genel Kurul'un, 1995 yılında aldığı kararla, taslak statüde yer alan tartışmalı maddi ve idari konuları görüşmek üzere kurduğu hazırlık komitesinin düzenlediği toplantılarda terörizm görüşülmele birlikte, diğer suçlar kadar detaylı incelenememiştir.⁷⁸ Buna

⁷⁷ United Nations (h), pp.17-18.

⁷⁸ Ülkelerin tekliflerinin görüşüldüğü 27 Mart 1996 tarihli toplantıda Hindistan'ın terörizmin uluslararası ceza mahkemesinin esas suçları arasında dâhil edilmesi teklifine karşılık olarak; Rusya Federasyonu temsilcisi uluslararası terörizmin mahkemenin yargı yetkisi içerisine dâhil edilmesini ancak çok ciddi olayların yargılanmasını; Gana temsilcisi taslakta yer alan suçlara ilave suçlar dâhil etme girişimlerinin süreci durdurabileceğini; Danimarka temsilcisi başka suçların tartışılabilmesine olanak sağlamak amacıyla statüye gözden geçirme konferansları ile ilgili bir madde eklenmesini; Güney Afrika temsilcisi terör suçları gibi suçların statüye dâhil edilmesi için öncelikle bu suçları tanımlanmasına ihtiyaç duyulduğu ve bu sürecin mahkemenin kuruluşunun ertelenmesine neden olabileceğini; ABD temsilcisi uyuşturucu kaçakçılığı ve terör suçlarının statüye dâhil edilmesini onaylamadıklarını; Fransa temsilcisi mahkemenin yargı yetkisinin sınırlanması gerektiğini, terör suçlarının ulusal yargı ve hükümetler arası işbirliği içerisinde çözümlenmesinin daha uygun olduğunu; İsrail temsilcisi mahkemenin ulusal yargı usullerinin yetersiz ve etkisiz kalması durumunda bu konularda yargılama yapabilmesini; Avusturya, İsveç, Malezya, Kore Cumhuriyeti ve Hollanda temsilcileri terör suçlarının ulusal yargı tarafından hükme bağlanması gerektiğini; Lübnan, Libya ve Katar temsilcileri öncelikle terörizm, bağımsızlık mücadelesi ve kendi kaderini tayin hakkının belirlenmesi gerektiğini; Pakistan temsilcisi ise sömürgeci ve işgalci güçlerin bağımsızlık hareketlerini terör eylemleri olarak baskı altına aldığı ve yabancı hâkimiyetinin terörizmin bir biçimi olduğunu ifade etmiştir. **Bknz.:** Coalition for the International Criminal Court (a), "Terrorism should be "core crime" of proposed international Court India tells preparatory committee", <http://www.iccnw.org/documents/Terrorism27Mar96.pdf> (Erişim Tarihi: 05.03.2012).

Gerçekleştirilen toplantıda hükümet dışı uzman kuruluşlardan merkezi ABD'de bulunan İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından terörizm ve uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili suçların mahkemenin iş yükünü arttıracacağı iddia edilerek mahkemenin yargı yetkisi dışında bırakılması teklif edilmiştir. **Bknz.:** Coalition for the International Criminal Court (b), "Human Rights Watch, Commentary for the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court" <http://www.iccnw.org/documents/1PrepCmtCommentary HRW.pdf> (Erişim Tarihi: 04.03.2012). Uluslararası Hukukçular Komisyonu ise farklı bir yaklaşımla terör suçlarının uluslararası işbirliği yoluyla ele alınması gerektiğini ifade ederek mahkemenin yargı yetkisi dışında bırakılmasını talep etmiştir. **Bknz.:** Coalition for the International Criminal Court (c), "International Commission of Jurists", <http://www.iccnw.org/documents/1PrepCmt3rdPositionPaper-ICJ.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2012)

rağmen terör suçlarının Roma Statüsü'nde yer alması konusuna, son karar saklı kalmak kaydıyla karar verilmiştir. Böylelikle terör suçları, hazırlık komitesinin 14 Nisan 1998 tarihinde tamamladığı ve UCM'nin Kurulması Hakkındaki Rapor'la birlikte sunduğu nihai Taslak Statü'ye 5. madde olarak dâhil edilmiştir.⁷⁹

15 Haziran-17 Temmuz 1998 tarihleri arasında Roma'da gerçekleştirilen Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kuruluşu Hakkında Birleşmiş Milletler Tam Yetkili Diplomatik Konferansı'nda (Roma Konferansı) ise terör suçlarının UCM'nin yargı yetkisi kapsamına dâhil edilmesini dile getiren ülkeler Cezayir, Ermenistan, Hindistan, İsrail, Kırgızistan, Kongo, Libya, Makedonya, Rusya, Sri Lanka, Tacikistan ve Türkiye olmuştur.⁸⁰

06 Temmuz 1998 tarihinde icra edilen toplantıda Hindistan, Sri Lanka ve Türkiye, terörizmin bir suç olarak UCM'nin yargı alanına dâhil edilmesini içeren ve aynı zamanda statü taslağında yer alan "terör suçları" tanımını revize eden resmî bir teklifte bulunmuştur.⁸¹ Bu teklifin Roma Statüsü'ne dâhil edilmeyeceğinin anlaşılmasının ardından ise 14 Temmuz 1998 tarihinde Barbados, Dominik, Hindistan, Jamaika, Sri Lanka, Trinad ve Tobako ve Türkiye tarafından "Hazırlık Komitesi terörizm ve uyuşturucu ile ilgili suçların tanımını ve unsurlarını detaylandırır" ifadesinin 5. maddeye ilave edilmesi

79 United Nations (i), "Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court", A/CONF.183/2/Add.1, 14 April 1998, <http://www.un.org/law/n9810105.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.03.2012)

80 Adı geçen ülkelerin delegasyonların kabul ve görüşleri için yukarıdaki sırayla **bknz.:** United Nations (ç), A/CONF.183/13, "Summary records of the plenary meetings and of the meetings of the Committee of the Whole", Vol. II, New York, 2002, pp. 177, 78, 178, 173, 77, 112, 142, 86, 220, 176, 92, 124.

81 United Nations (k), A/CONF.183/13, "Reports and Documents" Vol. III, New York, 2002, p. 242. Bu konuda farklı görüşler de bulunmakta, ancak BM'nin adı geçen resmî kaynaklarında resmî tasarı teklifi Hindistan, Sri Lanka ve Türkiye'den gelmiş gözükmektedir. Bu kapsamda Vyder'a göre Roma Konferansı'nın ikinci gününde İspanya'nın terörizmin Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisini dâhil edilmesini yönünde bir teklifi olmuş, fakat yapılan bu ilk teklifte terörizm tanımlanmamıştır. Ardından Cezayir, Hindistan, Sri Lanka ve Türkiye'nin aynı maksatla bir teklifi olmuştur. Son olarak Barbados, Dominik, Hindistan, Jamaika, Trinad ve Tobako, Sri Lanka ve Türkiye'nin bir teklifi daha söz konusu olmuştur. **Bknz.:** Johan Van der Vyver, "Prosecuting Terrorism in International Tribunals", *Emory International Law Review*, 2010, vol. 24, no. 2, 527-547, p. 538.

hususunda resmî bir teklifi daha söz konusu olmuştur.⁸²

Özet olarak, Roma Konferansı'nda yapılan görüşmeler sonucunda, terörizm ve uyuşturucu ile ilgili suçların UCM'nin yargı alanına dâhil edilmesini içeren ilk teklif, bu suçların genel kabul gören bir tanımının olmaması nedeniyle reddedilmiştir.⁸³ İkinci teklifle ilgili olarak ise 5. maddeye ilave edilmesi teklif edilen metin kabul gör-

82 United Nations (k), p. 248.

83 Bu kapsamda, gerek Hazırlık Komitesi'nin hazırladığı nihai statü taslağında belirtilen gerekse Hindistan, Sri Lanka ve Türkiye'nin yaptığı teklifte yer alan terör suçlarının tanımlarına yer vermekte yarar görülmektedir. Bu kapsamda Hazırlık Komitesi'nin 14 Nisan 1998 tarihinde tamamladığı nihai Taslak Statü'nün 5. maddesine göre terör suçları şu şekilde ifade edilmiştir. **Bknz.:** United Nations (i), pp. 27-28:

"Mevcut statünün amaçları açısından terör suçları:

(1) *Kendilerini haklı göstermek için başvurulacak politik, felsefi, ideolojik, ırksal, etnik, dini ve benzeri nitelikteki sebep ve amaç her ne olursa olsun; kişilerin, toplulukların, genel olarak halkın veya toplumların zihinlerinde terör, korku ve güvensizlik yaratmak maksadıyla, başka bir devlete karşı mal ve şahıslara yönetilecek şiddet eylemlerine teşebbüs etmek, organize etmek, desteklemek, düzenlemek, kolaylaştırmak, finanse etmek, teşvik etmek, göz yummak.*

(2) *Aşağıdaki sözleşmeler kapsamında bulunan suçlar:*

(a) *Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Hareketlerin Önlenmesi Sözleşmesi,*

(b) *Uçağın Yasa Dışı Olarak Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi,*

(c) *Diplomatik Ajanlar Dâhil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi,*

(d) *Rehin Almaya Karşı Sözleşme,*

(e) *Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi,*

(f) *Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokol.*

(3) *Kişilere, topluluklara, topluma ya da ciddi hasar vermek maksadıyla mülke karşı, ateşli silahların, silahların, patlayıcıların ve tehlikeli maddelerin ölüm ya da ciddi vücut yaralanmalarını da içerecek şekilde ayırım gözetmeksizin şiddet tatbik etmek amacıyla kullanılmasını içeren suçlar."*

06 Temmuz 1998 tarihinde icra edilen toplantıda Hindistan, Sri Lanka ve Türkiye'nin yapmış olduğu resmî teklifte terör suçları şu şekilde tanımlanmıştır. **Bknz.:** United Nations (k) p. 242:

"Terör eylemi:

(i) *Terör eylemi, kendisini haklı göstermek için başvurulacak politik, felsefi, ideolojik, ırksal, etnik, dini ve benzeri nitelikteki sebep ve amaca bakılmaksızın, genel olarak halkın ya da toplumların zihninde terör, korku ve güvensizlik yaratması niyet edilerek ya da hesaplanarak gerçekleştirilen, masum insanlara ya da mallarına karşı düzenlenmiş, tüm şekli ve tezahürleriyle rastgele şiddet içeren, ölüm ya da ciddi vücut yaralanmaları veya zihinsel ya da fiziksel yaralanma ve şahısların mallarında ağır hasarla sonuçlanan bir suçtur.*

(ii) *Bu suç, uluslararası terörizmin ortadan kaldırılması için imzalanan sözleşmelerin kapsamında olan ve üye ülkelerce suçlusunun iade edilmesi veya yargılanması zorunluluğu bulunan herhangi ciddi bir suçu içerebilir."*

memiş, ancak Konferans Karar Metni'nde, statünün 123. Maddesi ile ilgili gerçekleştirilecek Gözden Geçirme Konferansı'nda, terörizm suçlarının değerlendirmeye alınarak, kabul edilebilir bir tanımına ulaşılması ve Mahkeme'nin yargı alanına dâhil edilmesi önerilmiştir.⁸⁴ Ancak 31 Mayıs - 11 Haziran 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen UCM Roma Statüsü Gözden Geçirme Konferansı'nda terör suçları gündeme alınmamış ve bu konuda ülkelerden de herhangi bir teklif gelmemiştir.⁸⁵

4. Terör Suçları ve Roma Statüsü'nün 7. Maddesi Kapsamında İnsanlığa Karşı Suçlar

Terör suçlarının Roma Statüsü'nde yer alamamasının temel nedeni olarak bu suçların genel kabul gören bir tanımının olmaması gerekçesi ifade edilmiştir.⁸⁶ Bu noktada akla gelen soru Roma Statüsü'nün 7. Maddesinde yer verilen "İnsanlığa Karşı Suçlar" başlığının aslında terör suçlarını da kapsayıp kapsamadığıdır. Nitekim bu maddeyle belirlenen ön koşullar dâhilinde gerçekleşen ve insanlığa karşı suç olarak kabul edilen fiillerin terör suçlarında da aynen var olduğu görülmektedir. Bu noktada ilk olarak ön koşulları ifade etmek, ardından konuyu muhtelif terör olaylarıyla birlikte detaylandırmak doğru olacaktır.

Roma Statüsü'nün 7. maddesinde belirleyici iki ön koşulun varlığı söz konusudur. Bunlar; "eylemin sivil nüfusa karşı yapılması" "eylemin yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olması"dır. Bu

84 United Nations (I), A/CONF.183/13, "Final documents", Vol. I, New York, 2002, pp. 71-72. Türkiye büyük ölçüde, uyuşturucu ve terör suçlarının Mahkemenin yargı yetkisine dahil edilmemesi nedeniyle Statüyü imzalamayan tek Avrupa ülkesi olmuştur. **Bknz.:** Yusuf Aksar (c), "Uluslararası Suçlar, Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Yeni Türk Ceza Kanunu", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 1, s. 52.

85 International Criminal Court (d), "Review Conference of the Rome Statute of the International Criminal Court, Kampala, 31 May-11 June 2010, Official Records", International Criminal Court publication, Hague, 2010.

86 United Nations (I), pp. 71-72. Resmî gerekçe olarak ifade edilen düşüncenin yanı sıra Roma Konferansı ve öncesindeki süreçte terörizm ve uyuşturucu maddeler ile ilgili suçların mahkemenin yargı yetkisine dahil edilmesinin mahkemenin iş yükünü arttırabileceği ve mahkemeyi siyasallaştırabileceği dile getirilmiş ve bu kanaatler sonuç açısından da en az tanım sorunu kadar etkili olmuştur.

ön koşulları, meydana gelen terör olaylarıyla örneklendirmek gerekirse:

Eylemin Sivil Nüfusa Karşı Yapılması: El Kaide Terör Örgütü tarafından, 11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de gerçekleştirilen saldırılarda yaklaşık 3000 insan hayatını kaybetmiş, binlerce insan da yaralanmıştır. Hedef alınan Dünya Ticaret Merkezi binalarında ise günlük olarak yaklaşık 50000 kişinin çalıştığı ifade edilmektedir.⁸⁷ Dolayısıyla düzenlenen bu eylemde hedef alınan ve eylemin sonuçlarından doğrudan etkilenen sivil nüfus olmuştur.

Eylemin Yaygın veya Sistematik Bir Saldırının Parçası Olması: 11 Eylül saldırıları sivillere yönelik eylemler için ne ilk ne de son saldırı olmuştur. Dünyanın pek çok yerinde sözde siyasi ve dinî gerekçelerle Müslüman olmayan Batılı insanlar ve Yahudiler hedef alınarak gerçekleştirilen saldırılar yaygın ve sistematik bir şekilde devam etmiştir. Dolayısıyla münferit olarak 11 Eylül saldırıları, bu yaygın ve sistematik saldırının belki de en şiddetlisi ve kesinlikle en önemli parçasıdır. Bu kapsamda, El Kaide Terör Örgütü ve bağlantılı olduğu diğer yapılanmaların eşgüdümlü olarak, sadece sivil hedeflere yönelik gerçekleştirdiği eylemlerden bazılarına yer vermekte lüzum görülmektedir.

Bu saldırılar; Ağustos 1998 Nairobi, Kenya, Darüselam ve Tanzanya’da ABD elçiliklerine yöneltilen saldırılar (303 ölü, 5000 civarı yaralı)⁸⁸ 11 Nisan 2002 tarihinde Tunus’ta bir sinagoga gerçekleştirilen bombalı saldırı (19 ölü, 22 yaralı)⁸⁹, 12 Ekim 2002 tarihinde Bali-Endonezya’da bir gece kulübüne düzenlenen saldırı (202 ölü)⁹⁰, 28 Kasım 2002 tarihinde Mombasa-Kenya’da bir otele düzenlenen

87 The 9/11 Commission Report, “Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States - Executive Summary”, pp. 1-2., <http://www.c-span.org/pdf/911finalreportexecsum.pdf>. (Erişim Tarihi: 09.03.2012)

88 William Rosenau, “Al Qaida Recruitment Trends in Kenya and Tanzania”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2005, 28:1, 1-10, p. 2.

89 Federation of American Scientists, “Memorandum – Terrorist Attacks by Al Qaeda”, <http://www.fas.org/irp/crs/033104.pdf>. (Erişim Tarihi: 09.03.2012)

90 David Martin Jones, et al., “Looking for the Pattern: *Al Qaeda* in Southeast Asia-The Genealogy of a Terror Network”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2003, 26, 443-457, pp. 443.

bombalı saldırı (15 ölü)⁹¹, 12 Mayıs 2003 tarihinde Riyad-Suudi Arabistan'da üç Batılı yerleşim yerine saldırı (34 ölü)⁹², 16 Mayıs 2003 tarihinde Kazablanka'da Batılı ve Yahudi hedeflere gerçekleştirilen saldırı (40 ölü, 65 yaralı)⁹³, 15-20 Kasım 2003 tarihinde İstanbul'da iki sinagoga, İngiliz Büyükelçiliği'ne ve HSBC Bankasına düzenlenen bombalı saldırılar (53 ölü, 718 yaralı)⁹⁴, 11 Mart 2004 tarihinde Madrid-İspanya'da banliyö trenine gerçekleştirilen bombalı saldırılar (191 ölü, 2000 civarı yaralı)⁹⁵ ve 07 Temmuz 2005 Londra saldırılarıdır (54 ölü, 700 civarı yaralı)⁹⁶.

Roma Statüsü'nün 7. maddesindeki belirleyici iki ön koşula örneklerle yer verdikten sonra, görülmektedir ki, terör suçları bu ön koşulları sağladığı gibi adam öldürme, toplu yok etme, köleleştirme, fiziksel özgürlükten başka biçimlerde mahrum etme, uluslararası hukukun temel kurallarını ihlal ederek, hapsetme veya fiziksel özgürlükten başka biçimlerde mahrum etme, işkence, ırza geçme, zorla fuhuş, kişilerin zorla kaybedilmesi, ırk ayrımcılığı gibi fiillerden birisini veya bir kaçını içerebilmektedir. Örneğin Aum, Shinrikyo olarak bilinen terör örgütünün inanışına göre yeni bir dünya yaratmak veya dünyayı kurtarmak için kendileri ile aynı inancı taşımayan insanların yok edilmesi gerekmektedir.⁹⁷ Bu nedenle önce Japonya'yı sonra da dünyayı ele geçirmeyi hedefleyen ve birçok adi suçta da karıştığı bilinen örgüt, 27 Haziran 1994'de Matsumoto, Nagano'da, 20 Mart 1995'de Tokyo metrosunda sarin gazı saldırıları dü-

91 Beth Elise Whitaker "Reluctant Partners: Fighting Terrorism and Promoting Democracy in Kenya", *International Studies Perspectives*, 2008, 9, 254-271, s. 255.

92 Thomas Mockaitis, "Winning hearts and minds in the "war on terrorism"", *Small Wars & Insurgencies*, 2003,14:1, 21-38, p. 32.

93 Angel Rabasa, et al., *Beyond al-Qaeda: The Global Jihadist Movement*, RAND Corporation, Santa Monica, 2006, p. 122.

94 Hüseyin Durmaz, et al., *Understanding and Responding Terrorism*, IOS Press, Amsterdam, 2007, p. 375.

95 M. Algora-Weber, "Madrid train bombings: what we have learnt from that sad event", *ISBT Science Series*, 2011, vol.6, issue 1, 216-218, p. 216

96 D.J. Lockey, et al., "London bombings July 2005: The immediate pre-hospital medical response", *Resuscitation*, 2005, vol.66, issue 2, 9-12, p. 9.

97 Robert Jay Lifton, *Destroying the World to Save It*, Metropolitan Books, Hery Holt and Company, New York, 1999, pp. 25-27.

zenlemiş ve toplam 18 kişinin hayatını kaybetmesine, yaklaşık 4000 kişinin de yaralanmasına neden olmuştur.⁹⁸ Başka bir isim altında hâlâ varlığını devam ettiren bu örgütün geçmişte doğrudan sivil nüfusa karşı düzenlediği eylemlerin yaygın veya sistematik bir saldırının parçası olduğu, bununla birlikte içerisinde adam öldürme, toplu yok etme, işkence, kişilerin zorla kaybedilmesi ve ırk ayrımcılığı gibi filleri de doğrudan barındırdığı görülmektedir.

Öte taraftan, iki kutuplu sistemin sona ermesinin terör örgütlerini yeni finans kaynağı arayışlarına yönelttiği bilinen bir gerçektir. Bu durum, yok olmamak için hemen her yolu deneyen terör örgütlerini birer suç örgütü haline dönüştürürken birbirleriyle olan ilişkilerini de büyük ölçüde arttırmıştır. Örneğin, 1998 yılında, Mısır İslami Cihad Örgütü üyesi Muhammed Abed Abd al-Aal, Kolombiya Devrimci Güçleri (FARC) ve El Kaide ile birlikte uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı ve kara para aklama işleri yaptığı gerekçesiyle Kolombiya'da tutuklanmıştır.⁹⁹

Terör örgütlerinin yeni finans kaynağı arayışlarının benzer bir örneği de bu örgütlerin uyuşturucu madde üretimi, kaçakçılığı ya da bu işi yapan suç örgütlerini vergilendirmek ya da himaye etmek suretiyle nemalanması olmuştur. Latin Amerika'da faaliyet gösteren FARC'dan¹⁰⁰ Asya ve Orta Doğu'da faaliyet gösteren Al Kaide¹⁰¹ terör örgütüne kadar hemen her örgütün bu yollarla finansal güç sağladığı bilinmektedir.

98 Christopher W. Hughes, "Japan's Aum Shinrikyo, the changing nature of terrorism, and the post-cold war security agenda", *Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 1998, 10:1, 39-60, pp. 49-50.

99 Steven Hutchinson and Pat O'Malley, "A Crime-Terror Nexus? Thinking on Some of the Links between Terrorism and Criminality", *Studies in Conflict Terrorism*, 2007, vol. 30, 1095-1107, p. 1095.

98 Christopher W. Hughes, "Japan's Aum Shinrikyo, the changing nature of terrorism, and the post-cold war security agenda", *Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 1998, 10:1, 39-60, pp. 49-50.

99 Steven Hutchinson and Pat O'Malley, "A Crime-Terror Nexus? Thinking on Some of the Links between Terrorism and Criminality", *Studies in Conflict Terrorism*, 2007, vol. 30, 1095-1107, p. 1095.

100 Emma Björnehed, "Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror", *Global Crime*, 2004, vol. 6, no. 3-4, 305-324, p. 311.

101 Raphael F. Perl, "Taliban and the Drug Trade", CRS Report for Congress, <http://fpc.state.gov/documents/organization/6210.pdf>. (Erişim Tarihi:11.03.2012)

Nitekim PKK Terör Örgütü, Birleşmiş Milletler tarafından tekrar tekrar bir narko-terör örgütü olarak ilan edilmiştir.¹⁰² ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi tarafından düzenlenen 1998 raporunda ise Türkiye üzerinden Balkanlara açılan ve oradan da Avrupa'ya yayılan hat üzerinde sevk edilen eroin miktarının aylık tahmini 4-6 ton arasında olduğu ifade edilmektedir. PKK Terör Örgütünün de gerek uyuşturucunun Türkiye'ye girmesi gerekse Avrupa'daki son noktaya kadar güvenle ilerlemesine katkı sağladığı ve bundan nemalandığı hatta militanları ve sempatanları vasıtasıyla uyuşturucu madde satışına dahi, aracılık ettiği bilinmektedir.¹⁰³ Steinberg'e göre PKK Terör Örgütünün bu faaliyetlerden yıllık olarak elde ettiği gelir 50-100 milyon dolar arasındadır.¹⁰⁴

Başlı başına bir suç olan uyuşturucu kaçakçılığı ve ticaretinin her türlü adi suçu da beraberinde getirdiği şüphesizdir. Nitekim adam öldürme, ırza geçme ve zorla fuhuş bu sektörle anılan başlıca suçlar olmakla birlikte, özellikle uyuşturucu üretimi yapan narko-terör örgütlerinin insanları kaçırarak ve alıkoyarak köleleştirdiği, gerek üretimde gerekse bu kapsamda sayılabilecek diğer işlerde zor altında çalıştırdığı bilinmektedir.

İnsanlığa karşı suç olarak kabul gören fiillerden bir tanesi de az önce de ifade edildiği üzere, uluslararası hukukun temel kurallarını ihlal ederek, insanları hapsedmek veya fiziksel özgürlükten başka biçimlerde mahrum etmektir. Bu da terör örgütlerinin dâhil olduğu bir başka suçu işaret etmektedir. Bu suçun genel itibarda iki farklı boyutu bulunmaktadır. Bunlar, insan kaçakçılığı ve örgüte eleman kazanımıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM'ye göre, insan kaçakçılarının kurbanı olan insan sayısı yıllık olarak 700.000-900.000 arasında değişmektedir. Bu sayılar yıllar bazında değerlendirildiğindeyse tah-

102 Doğan, a.g.e., s. 48.

103 Fuat Salih Sahin, "The Kurdistan Workers' Party, The Liberation Tigers of Tamil Eelam, and The Shining Path", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of North Texas, 2001, pp. 40-42.

104 Michele Steinberg, "PKK Terrorists Named "Drug Kingpins"; Nations Move Against Narcoterrorism", *Executive Intelligence Review*, August 2008, 48-52, p. 48

mini olarak 12-27 milyon arasındaki bir toplama denk gelmektedir.¹⁰⁵ Terör örgütlerinin de gelir elde etmek maksadıyla insan kaçakçılığı suçunun işlenmesinden doğrudan ya da dolaylı olarak nemalandığı bilinmektedir.

Verilen bu örneklerin ışığında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse Roma Statüsü'nde yer verilen insanlığa karşı suç fiilleri, günümüze kadar meydana gelen ve farklı terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen eylemler ile tür ve nitelik açısından karşılaştırıldığında; Statü'de yer verilen insanlığa karşı suçlar başlığının, “ön koşullar, suç ve fiil uyumu” kapsamında terör suçlarını kapsayabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bununla birlikte 7. Madde tekrar değerlendirildiğinde, adı geçen ön koşulların varlığı sabit olmakla birlikte , bu ön koşullar altında sıralanan fiillerin bir silahlı çatışmada ya da savaşta vuku bulmuş olması şartının bulunmadığı, dolayısıyla barış zamanında işlenen bu tip suçların Mahkeme'nin yargı yetkisine dahil olabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Öte taraftan insanlığa karşı suç fiillerinin kapsamını sınırlandırılan 7. Maddenin 2. Paragrafı, bu fiilleri sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik olarak yönelten unsuru sadece “devlet” ile sınırlandırmamış bilakis “devlet ya da örgüt” şeklinde genişletmiştir. Nitekim 11 Haziran 2010 tarihli Gözden Geçirme Konferansı kararıyla Statü'ye dahi edilen saldırı suçu için “*bir devletin siyasi veya askerî eylemlerini etkili biçimde kontrol edebilme veya yönetebilme konumunda bulunan bir kimse tarafından...*” ifadesiyle fiili düzenleyen unsur net bir şekilde tanımlanmış ve daraltılmıştır.

Bu noktaya kadar insanlığa karşı suçlar başlığının terör suçlarını kapsamasına mani bir hal bulunmamaktadır.¹⁰⁶ Ancak Statü'nün 22. Maddesi, bu genel kanıyı ortadan kaldırmamakla birlikte kısmen sürüncemede bırakmaktadır. Bu madde hukukun temel ilkelerinden

105 Bekir Çınar, “Human Trafficking in Recruiting Terrorists”, *Turkish Journal of Politics*, 2010, vol. 1, no. 1, 60-77, p. 60..

106 Ahmet Hamdi Topal, “Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 3, s. 87.

birisine, *nullum crimen sine lege* yani kanunsuz suç olmaz ilkesine atfen “*Bir suçun tarifi, dar anlamda yorumlanır ve bu tarif kıyas yoluyla genişletilemez. Suç tarifinin belirsiz olması halinde; bu tarif, soruşturulan, yargılanan veya mahkûm edilen şahıs lehine yorumlanır.*” kuralını getirmektedir. Bu kural kapsamında, 7. Maddenin 2. Paragrafında yer verilen ve insanlığa karşı suç fiillerini sınırlandıran esaslara bakıldığında, bu esasların terör suçlarına ait fiilleri belirlenen dar anlam dışında bırakmadığı görülmektedir. Ancak bu esaslar söz konusu fiillerin bir terör örgütünün eylemi sonucunda ortaya çıkmış olmasını da ifade etmemekte ya da vurgulamamaktadır. Dolayısıyla söz konusu fiilleri sivil nüfusa karşı yaygın veya sistematik olarak yönelten unsurun 2/(a) Bendinde “devlet ya da örgüt” şeklinde tanımlandığı dikkate alınır, suçu oluşturan fiilin Madde kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmakla birlikte düzenleyen unsurun “terör örgütü” olması nedeniyle konu yoruma açık hale gelmektedir.

5. Sonuç

Uluslararası Ceza Mahkemesi düşüncesi, savaş kurallarının ve teamüllerinin ihlalinden doğarak, dünya genelinde yaşanan soykırım, insanlığa karşı işlenen suçlar ve saldırı suçları ile ilgili trajik tecrübeler sonucunda giderek şekillenmiş ve olgunlaşmıştır. Geçici uluslararası askeri mahkemeler ve uluslararası ceza mahkemeleri ile test edilen bu düşünce nihayetinde, 01 Temmuz 2002 tarihinde daimi nitelikteki bir Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kurulması ile hayata geçirilmiştir.

Uluslararası Ceza Mahkemesi düşüncesinin gelişimi sürecinde dikkatleri üzerine en çok toplayan, bu süreçte yaşanan ve içerisinde pek çok suçu barındıran savaşlar olmuştur. Nitekim bu savaşlar, bazen bir iç savaş bazen de bir dünya savaşı ölçeğinde gerçekleşmiş olmakla birlikte, sonuçları açısından insanlık tarihinde kapanması mümkün olmayan derin izler bırakmıştır. Bugün, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisi kapsamına dâhil edilen suç türlerinin de bu savaşların sonuçlarıyla ve insanlığın bir daha böyle sonuçlara katlanmak istememesiyle şekillendiğini söylemek yanlış olmaya-

caktır. Ancak ihmal edildiği değerlendirilen ve günümüzün en önemli güvenlik risklerinden ve suç mekanizmalarından birisi haline gelen ciddi bir tehdit daha bulunmaktadır. Bu tehdit, terörizm ve terör suçlarıdır.

Başlangıçta ulusal bir tehdit olarak ortaya çıkan terörizm, terör örgütlerinin kendilerine güvenli bölge ve finansal destek arayışları, siyasi ideoloji tercihleri ve buna mukabil bazı ülkelerin dış politikalarında bir müdahale aracı olarak terör örgütlerinden istifade etmesi gibi nedenlerle giderek bölgeselleşmiştir. 90'lı yılların başında kutsuz bir dünya sistemine geçişle birlikte finans kaynaklarında meydana gelen değişim, ülkelerin etki ve ilgi alanlarındaki sınırlamanın ortadan kalkması, bunlarla birlikte hızını arttıran küreselleşme ve teknolojinin çarpan etkisi, yerelliğini koruyan ya da hali hazırda bölgeselleşmiş terör örgütlerini uluslararası ve örgütlü suç içerikli bir niteliğe dönüştürmüştür.

Dolayısıyla, günümüzde terörizmle mücadele geçmişe oranla daha da zorlaşmıştır. Hedef alınan ülkenin dışında bir ya da daha çok ülkede üslenme ve örgütlenme olanağı, diğer terör örgütleri ve sınır aşan suç örgütleri ile yakın işbirliği, kendi kendini finanse edebilme yeteneği, haberleşme, propaganda ve eylem açısından bilgi iletişim teknolojilerindeki kolaylıklar ve sınırsızlık gibi nedenler bugün terör örgütlerini geçmişe oranla daha güçlü kılarken, terörizmle mücadelede uluslararası işbirliğine duyulan gereksinimi daha da arttırmıştır. Nitekim bugün terör örgütlerinin var olabilmek adına en iyi başardıkları şeylerden birisi de terörizmle mücadeledeki boşluklardan istifade etmektir.

Terörizmle mücadelede uluslararası bir hukuk ve yargı sistemine duyulan ihtiyacın temelinde iki ana neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki caydırıcılıktır. Herhangi bir terör örgütüne destek vermesi, bu örgütün faaliyetlerine göz yumması ya da terörle mücadele konusundaki sorumluluklarını yerine getirmemesi nedeniyle, uluslararası bir yargı mekanizması tarafından cezalandırılabilme ihtimalini bilen bir devlet veya siyaset adamının ya da hedef ülke haricinde kendisine güvenli yerleşim yerleri, finans kaynakları veya propaganda mer-

kezleri arayan terör örgütlerinin ve destekçilerinin artık dünyanın her yerinde yakalanıp cezalandırılabilme ihtimali olduğunu bilmesi hiç şüphesiz büyük bir caydırıcılığa sahip olacaktır.

Öte taraftan, bir suç olan terör eylemlerini düzenleyenlerin yakalanabilmesini, yargılanarak cezalandırılabilmesini mümkün kılmak böylelikle hem suçu cezası bırakmamak hem de gelecekte meydana gelebilecek suçları engellemektir.¹⁰⁷ Literatürde bir klişe haline gelen “birisinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısı” yaklaşımının da ancak uluslararası bir hukuk ve yargı sistemi tarafından ortadan kaldırılabilceği aşikârdır. Nitekim hukuk, siyasetten farklı olarak, suçun niteliğinden ve sonuçlarından yola çıkarak çalışmakta ve suçu meşru göstermek için başvurulacak politik, felsefi, ideolojik, ırksal, etnik, dini ve benzeri nitelikteki sebep ve amaçları dışlamaktadır.

Terörizmle mücadelede uluslararası bir hukuk ve yargı sistemine duyulan ihtiyacın ifade edilen bu iki temel nedeninin ve olumlu sonuçlarının yanı sıra böyle bir sistemin hayata geçirilmesinin ilave birtakım avantajlarının olması da beklenmektedir. Bu avantajlar özetle; uluslararası bir yargı sisteminin tarafsızlığının tüm çevreler tarafından kabul göreceği olması, ulusal yönetimler, siyasi çevreler ve yargı sistemleri üzerindeki baskının azalması hatta ortadan kalkması, siyasi ve ekonomik açıdan terörizmle mücadele etmekte yetersiz kalan ülkelerin bu sorumluluklarının paylaşılacak olmasıdır.

Gelinen nokta itibariyle, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin terörizmle mücadele açısından uluslararası yargı görevini yerine getirebilecek hali hazırdaki tek kuruluş olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, terör suçlarının insanlığa karşı işlenen suçlardan ayrı tutulmasının temelinde aslında siyasi kaygıların bulunduğu, söz konusu suçların tür, nitelik ve sonuçları açısından birbirinden ayrılmasının pek de mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Bu düşünce ve değerlendirmenin ışığında; terör suçlarının Mahkeme'nin yargı yetkisi-

107 Nitekim terör suçlarının hangi başlık altında olursa olsun çerçevesinin belirlenerek Roma Statüsü'ne dâhil edilmesi, özellikle terör suçu faillerinin diğer ülkeler tarafından, iadeden veya yargılamadan kaçınmak suretiyle korunmasını önleyeceğinden Türkiye açısından büyük önemi bulunmaktadır. **Bknz.:** Ersan Şen, *Uluslararası Ceza Mahkemesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, ss. 81, 83.

ne dâhil edilebilmesi için Roma Statüsü ile getirilen “genel kabul görececek şekilde tanımlanma” şartının sağlanmasında, bu suçlar için çok farklı bir tanım yaratılamayacağı ve bu şartın yerine getirilmesinin “insanlığa karşı işlenen suçlar” başlığı altında yapılacak bazı düzenlemeler ile mümkün olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

SUMMARY

The idea of an International Criminal Court (ICC) has a history of more than a century. The history of the idea started with the proposal of Swiss jurist Gustave Moynier in 1874. This proposal was followed by the proposal of the Peace Society of USA at the same year and the proposal of International Red Cross in 1895. However, these proposals went nowhere.

After the end of World War I, the Allied and Associated Powers convened the 1919 Preliminary Peace Conference in Paris. Much of the debates among the Allies addressed the issues concerning the prosecution of German war criminals. Articles 227-229 of the treaty provided both the creation of an ad hoc international criminal tribunal and also prosecution of war criminals. But this attempt also could not be implemented.

On October 9, 1934, King Alexander of Yugoslavia and French foreign minister Louis Barthou were assassinated in Marseilles. This tragic event motivated League of Nations for the decision of establishing an ICC. Soon afterwards, Convention for the Creation of an ICC opened for signature on November 16, 1937. Convention was signed by only the representatives of ten European States, but it never came into force because of the lack of ratification.

During the World War II, on January 14, 1942, representatives from the nine occupying countries met in London to draft the Inter-Allied Resolution on German War Crimes. After several meetings about the issue, Allies decided to hold an International Military Tribunal (IMT) named Nuremberg IMT. A series of trials from November 1945 to October 1946 held by the IMT to indict and try 24 former Nazi leaders for committing and conspiring to commit war crimes and crimes against humanity during World War II.

On January 19, 1946, General MacArthur issued a special proclamation ordering the establishment of an IMT for the Far East (Tokyo). The Tribunal was convened on April 29, 1946, to try the leaders of the Empire of Japan for war crimes and crimes against humanity during World War II. The tribunal was adjourned on 12 November 1948.

Another important development after the World War II was the foundation of the United Nations. Organization was founded by 51 countries committed to maintaining international peace and security, developing friendly relations among nations and promoting social progress, better living standards and human rights.

In 1991 a civil war broke in former Yugoslavia as a result of Serb nationalism. United Nations Security Council Resolution (UNSC) 808 of February 22, 1993 decided to establish an International Criminal Tribunal (ICT) for the prosecution of persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991.

UNSC created another ICT for Rwanda by the Resolution 955 of 08 November 1994 by virtue of genocide and crimes against humanity. The purpose of this measure is to contribute to the process of national reconciliation in Rwanda and to the maintenance of peace in the region. The ICT for Rwanda was established for the prosecution of persons responsible for genocide and other serious violations of international humanitarian law committed in the territory of Rwanda between January 01 1994 and December 31 1994.

On the sixth committee of United Nations General Assembly in 1989, it was adopted to request the International Law Commission to address the question of establishing a permanent ICC. As a result of this request, International Law Commission started to work on the draft statute of ICC with the help of several committees. After having completed the final draft, The United Nations General Assembly convened a five-week diplomatic conference (The United Nations Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court) which took place from June 15, to June 17, 1998 in Rome, Italy. The Rome Statute entered into force on July 01, 2002 after ratification by 60 countries.

During the Conference India, Sri Lanka, and Turkey proposed to include the crimes of terrorism and illicit drug trafficking in the scope of jurisdiction of the Court but the proposal did not attract sufficient support. The Conference adopted a resolution recommending that a future review conference consider the crimes of terrorism and drug crimes with a view to arriving at an acceptable definition and their inclusion in the list of crimes within the jurisdiction of the Court. The principal reason advanced for exclusion included that there was no agreed definition to these crimes.

This study covered the historical development of ICC idea, the establishment process of ICC, and terrorist offences. Based on the idea that terrorist offences should be accepted as crimes against humanity, the study finally analyzed different types of terrorist offences according to the Article 7 of Rome Statute. As a result, it was figured out that there was a great similarity between the crimes of terrorism and crimes against the humanity and it was possible to interpret the crimes of terrorism as the crimes against the humanity under the rules of the Rome Statute and the International Law.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AKSAR, Yusuf. *Implementing International Humanitarian Law: From Ad Hoc Tribunals to a Permanent Criminal Court*, Routledge, London, 2004.

BASSIOUNI, M. Cherif. *A Draft International Criminal Code and Draft Statute for an International Criminal Tribunal*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987.

BASSIOUNI, M. Cherif. *International Terrorism: Multilateral Conventions (1937-2001)*, Transnational Publishers, New York, 2001.

BLUMENTHAL, David A. ve McCORMACK, Timothy L. H. *The Legacy of Nuremberg: Civilising Influence or Institutionalised Vengeance*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2008.

CRYER, Robert; FRIMAN, Hakan; ROBINSON, Darryl ve WILMSHURST, Elizabeth. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*, Cambridge University Press, 2nd Edition, Cambridge, 2010.

DAWN, Rothe ve MULLINS, Christopher W. *The International Criminal Court: Symbolic Gestures and the Generation of Global Social Control*, Lexington Books, Lanham, 2006.

DIJK, Ruud Van. *Encyclopedia of the Cold War*, Routledge Taylor&Francis Group, New York, 2008.

DOĞAN, Gürkan. *Stratejik Müttetikten Uluslararası Terörizme*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2007.

DURMAZ, Hüseyin; SEVİNÇ, Bilal; YAYLA, Ahmet Sait ve EKİCİ, Sıddık. *Understanding and Responding Terrorism*, IOS Press, Amsterdam, 2007.

EKŞİ, Canan Ateş. *Uluslararası Ceza Mahkemesinin İnsanlığa Karşı Suçlar Üzerindeki Yargı Yetkisi*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.

International Criminal Court (d), *Review Conference of the Rome Statute of the International Criminal Court, Kampala, 31 May-11 June 2010, Official Records*, International Criminal Court Publication, Hague, 2010.

LIFTON, Robert Jay. *Destroying the World to Save It*, Metropolitan Books, Hery Holt and Company, New York, 1999.

McWHINNEY, Edward. *Aerial Piracy and International Terrorism*, Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1987.

PAZARCI, Hüseyin. *Uluslararası Hukuk Dersleri-II. Kitap*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 1999.

RABASA, Angel; CHALK, Peter; CRAGIN, Kim; DALY, Sara A.; GREGG, Heather S.; KARASIK, Theodore W.; O'BREIN, Kevin A.; ROSENAU, William. *Beyond al-Qaeda: The Global Jihadist Movement*, RAND Corporation, Santa Monica, 2006.

ŞAHİN, Fuat Salih. "The Kurdistan Workers' Party, The Liberation Tigers of Tamil Eelam, and The Shining Path", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, University of North Texas, 2001.

ŞEN, Ersan. *Uluslararası Ceza Mahkemesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

TIMOTHY, Maga. *Judgement at Tokyo: The Japanese War Crimes Trials*, University Press of Kentucky, Kentucky, 2001.

United Nations (a), A/CN.4/SER.A/1993/Add.I, "Yearbook of The International Law Commission 1993", Volume II, Part Two, Geneva, 1995.

United Nations (b), A/49/10, "Yearbook of The International Law Commission 1994?", Vol. II, Part One, Geneva, 2001.

United Nations (ç), A/CONF.183/13, "Summary records of the plenary meetings and of the meetings of the Committee of the Whole", Vol. II, New York, 2002.

United Nations (k), A/CONF.183/13, "Reports and other documents" Vol. III, New York, 2002.

United Nations (l), A/CONF.183/13, "Final documents", Vol. I, New York, 2002.

WILLIAMSON, Myra. *Terrorism, War and International Law*, Ashgate Publishing Limited, Farnham, 2009.

Makaleler

ALGORA-WEBER, M., "Madrid train bombings: what we have learnt from that sad event", *ISBT Science Series*, 2011, vol. 6, issue 1.

ALİBABA, Arzu "Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2000, cilt 49, sayı: 1-4.

- ALSAN, Zeki Mesud. “1949 Cenevre Sözleşmeleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1950, cilt: 7, sayı: 3, 4.
- AKSAR, Yusuf (a). “Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Amerika Birleşik Devletleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2003, cilt: 52, sayı: 2.
- AKSAR, Yusuf (b). “Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Uygulamalarına Genel Bakış”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 3.
- AKSAR, Yusuf (c). “Uluslararası Suçlar, Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 1.
- BASSIOUNI, M. Cherif. “The Time Has Come for an International Criminal Court”, *Indiana International and Comparative Law Review*, 1991, vol. 1.
- BASSIOUNI, M. Cherif. “From Versailles to Rwanda in Seventy-Five Years: The Need to Establish a Permanent International Criminal Court”, *Harvard Human Rights Journal*, 1997, vol. 10.
- BATHURST, M.E. “The United Nations War Crimes Commission”, *The American Journal of International Law*, 1945, vol. 39, no. 3.
- BERNSTEIN, Barton J. “Reconsidering Truman’s Claim of “Half a Million American Lives” Saved by the Atomic Bomb: The Construction and Deconstruction of a Myth”, *Journal of Strategic Studies*, 1999, vol. 22, no. 1.
- BJÖRNEHED, Emma. “Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror”, *Global Crime*, 2004, vol. 6, no. 3-4.
- BOEVING, James Nicholas “Aggression, International Law, and the ICC: An Argument for the Withdrawal of Aggression from the Rome Statute”, *Columbia Journal of Transnational Law*, 2005, vol. 43, no. 2.
- ÇINAR, Bekir. “Human Trafficking in Recruiting Terrorists”, *Turkish Journal of Politics*, 2010, vol. 1, no. 1.
- DOMAN, Nicholas R. “Aftermath of Nuremberg: The Trial of Klaus Barbie”, *University of Colorado Law Review*, 1989, vol. 60.
- EHARD, Hans. “The Nuremberg Trial Against The Major War Criminals and International Law”, *The American Journal of International Law*, 1949, vol. 43.

GROS, Leo. "International Terrorism and International Criminal Jurisdiction", *The American Journal of International Law*, 1973, vol. 67, no. 3.

HUGHES, Christopher W. "Japan's Aum Shinrikyo, the changing nature of terrorism, and the post-cold war security agenda", *Pacifica Review: Peace, Security & Global Change*, 1998, 10:1.

HUTCHINSON, Steven ve O'MALLEY, Pat. "A Crime-Terror Nexus? Thinking on Some of the Links between Terrorism and Criminality", *Studies in Conflict Terrorism*, 2007, vol. 30.

Ireland, Gordon. "Ex Post Facto Rome To Tokyo", *Temple Law Quarterly*, 1947, vol. 21.

JAMISON, Sandra L. "A Permanent International Criminal Court: A Proposal that Overcomes Past Objections", *Denver Journal of International Law and Policy*, 1995, vol. 23, issue: 2.

JONES, David Martin; SMITH, Michael L. R. ve WEEDING, Mark. "Looking for the Pattern: *Al Qaeda* in Southeast Asia-The Genealogy of a Terror Network", *Studies in Conflict & Terrorism*, 2003, 26.

KILIÇ, Ali Şahin. "Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Devletlerin Egemenliği Üzerine Ulusal Egemenlik Odaklı Bir İnceleme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2009, cilt: 58, sayı: 3.

KIRAN, Abdullah "Milletler Cemiyeti ve Önlenemeyen Savaş," *GAU J. Soc. & Appl. Sci.*, 2008, 3(6).

LOCKEY, D.J.; MacKENZIE, R.; REDHEAD, J.; WISE, D.;

HARRIS, T.; WEAVER, A.; HINES, K. ve DAVIES, G.E. "London bombings July 2005: The immediate pre-hospital medical response", *Resuscitation*, 2005, vol. 66, issue: 2.

MARQUARDT, Paul D. "Law Without Borders: The Constitutionality of an International Criminal Court?", *Columbia Journal of Law*, 1995, vol. 33.

MOCKAITIS, Thomas. "Winning hearts and minds in the "war on terrorism"", *Small Wars & Insurgencies*, 2003, 14:1.

MULLINS, Christopher W.; KAUZLARICH, David ve ROTHE, Dawn. "The International Criminal Court and the Control of State

- Crime: Prospects and Problems”, *Critical Criminology*, 2004, vol. 12, no. 3.
- MURPHY, Sean D. “Progress and Jurisprudence of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia”, *The American Journal of International Law*, 1999, vol. 93, no. 1.
- NANETTE, Dumas. “Enforcement of Human Rights Standards: An International Human Rights Court and Other Proposals”, *Hastings International and Comparative Law Review*, 1990, vol. 13.
- ODMAN, Tevfik. “Eski Yugoslavya ile İlgili Uluslararası Ceza Mahkemesinin Kuruluşu ve Yasal Dayanağı”, *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1998, cilt: 45, sayı: 1-4.
- PICKARD, Daniel B. “Security Council Resolution 808: A Step Toward a Permanent International Court for the Prosecution of International Crimes and Human Rights Violations”, *Golden Gate University Law Review*, 1995, vol. 25.
- ROSENAU, William. “Al Qaida Recruitment Trends in Kenya and Tanzania”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2005, 28:1.
- SCHARFT, Michael P. “Getting Serious About an International Criminal Court”, *Pace International Law Review*, 1994, vol. 6, issue: 1.
- STEINBERG, Michele. “PKK Terrorists Named “Drug Kingpins”; Nations Move Against Narcoterrorism”, *Executive Intelligence Review*, August 2008.
- TOPAL, Ahmet Hamdi. “Uluslararası Terörizm ve Uluslararası Ceza Mahkemesi”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 2005, cilt: 1, no: 3.
- VYVER, Johan Van der “Prosecuting Terrorism in International Tribunals”, *Emory International Law Review*, 2010, vol. 24, no. 2.
- WHITAKER, Beth Elise. “Reluctant Partners: Fighting Terrorism and Promoting Democracy in Kenya”, *International Studies Perspectives*, 2008, 9.
- WRIGHT, Quincy. “The Law of The Nuremberg Trial”, *The American Journal of International Law*, 1947, Vol. 41, No. 1.
- WRIGHT, Quincy. “Proposal for an International Criminal Court”, *The American Journal of International Law*, 1952, vol. 46, no. 1.

İnternet Kaynakları

Coalition for the International Criminal Court (a), “Terrorism should be “core crime” of proposed international Court India tells preparatory committee”, <http://www.iccnw.org/documents/Terrorism27Mar96.pdf>.

Coalition for the International Criminal Court (b), “Human Rights Watch, Commentary for the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court” <http://www.iccnw.org/documents/1PrepCmtCommentaryHRW.pdf>.

Coalition for the International Criminal Court (c), “International Commission of Jurists”, <http://www.iccnw.org/documents/1PrepCmt3rdPositionPaperICJ.pdf>.

Federation of American Scientists, “Memorandum – Terrorist Attacks by Al Qaeda”, <http://www.fas.org/irp/crs/033104.pdf>.

International Committee of the Red Cross (a), “The Geneva Conventions of 1949 and Their Additional Protocols”, <http://www.icrc.org/eng/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/index.jsp>.

International Committee of the Red Cross (b), “International Humanitarian Law-Treaties&Documents”, <http://www.icrc.org/ihl.nsf/INTRO/357?OpenDocument>.

International Criminal Court (a), A/AC.249/1997/L.5, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken11to21Feb97.pdf>.

International Criminal Court (b), A/AC.249/1997/L.8/Rev.1, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken14Aug97.pdf>.

International Criminal Court (c), A/AC.249/1997/L.9/Rev.1, <http://www.iccnw.org/documents/DecisionsTaken18Dec97Eng.pdf>.

PERL, Raphael F. “Taliban and the Drug Trade”, CRS Report for Congress, <http://fpc.state.gov/documents/organization/6210.pdf>.

Research Center for International Criminal Law and International Humanitarian Law, “Charter of the International Military Tribunal for Far East”, http://www.rcicl.org/english/list_more.asp?info-id=523&classid=44.

The 9/11 Commission Report, “Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States - Executive

Summary”, <http://www.c-span.org/pdf/911finalreportexecsum.pdf>.
United Nations (c), “UN at a Glance”, <http://www.un.org/en/aboutun/index.shtml>.
United Nations (d), “History of the United Nations”,
<http://www.un.org/aboutun/unhistory/>.
United Nations (e), “Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session (2 May-22 July 1994)”,
http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_49_10.pdf.
United Nations (f), “Draft code of crimes against the peace and security of mankind”, http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm#_ftn45.
United Nations (g), “Observations of Governments on the report of the Working Group on a draft statute for an international criminal court”, A/CN.4/458 and Add.1-8, http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_458.pdf.
United Nations (h), “Report of the Ad Hoc Committee on the Establishment of an International Criminal Court”, General Assembly Official Records, Fiftieth Session, Supplement No. 22 (A/50/22) <http://www.undemocracy.com/A-50-22.pdf>.
United Nations (i), “Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court”, A/CONF.183/2/Add.1, 14 April 1998, <http://www.un.org/law/n9810105.pdf>.
United Nations (m), S/RES/713, 25 September 1991, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/49/IMG/NR059649.pdf?OpenElement>.
United Nations (n), S/RES/808, 22 February 1993, <http://daccess-ddsny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/098/21/IMG/N9309821.pdf?OpenElement>.
United Nations (o), S/RES/827, 25 May 1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/306/28/IMG/N9330628.pdf?OpenElement>.
United Nations (p), S/RES/955, 08 November 1994, [97](http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-</p></div><div data-bbox=)

DOC/GEN/N95/140/97/PDF/N9514097.pdf?OpenElement.
United Nations (r), “Charter of the United Nations”,
<http://www.un.org/en/documents/charter/chapter7.shtml>.
United Nations (s), A/RES/44/39/C.6/152/A/44/PV.72 4 Dec.1989,
<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTI-ON/GEN/NR0/547/98/IMG/NR054798.pdf?OpenElement>.
United Nations (t), A/RES/48/31/C.6/143/A/48/PV.73 9 December
1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTI-ON/GEN/NR0/711/15/IMG/NR071115.pdf?OpenElement>.
United Nations (u), A/RES/49/53/C.6/137/ A/49/PV.84 09 Decem-
ber 1994, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N95/767/77/PDF/N9576777.pdf?OpenElement>.
United Nations (v), A/RES/50/46/C.6/142/A/50/PV.87 11 Decem-
ber 1995, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N95/257/60/PDF/N9525760.pdf?OpenElement>.
United Nations (y), A/RES/51/207/C.6/147/A/51/PV.88 17 Decem-
ber 1996 <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N97/761/47/PDF/N9776147.pdf?OpenElement>.
United Nations (z), A/RES/52/160/6th/150/A/52/PV.72/15
Dec.1997/GA/ 9382, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N98/762/49/PDF/N9876249.pdf?OpenElement>.
Yale Law School (a), “Nuremberg Trial Proceedings, Vol.1, Lon-
don Agreement of August 8th 1945”, <http://avalon.law.yale.edu/imt/imtchart.asp>.
Yale Law School (b), “Nuremberg Trial Proceedings, Vol.1, Char-
ter of the International Military Tribunal”, <http://avalon.law.yale.edu/imt/imtchart.asp>.